

Preventivní program školy

Školní rok 2024/2025

Základní škola v Jemnici, příspěvková organizace,

náměstí Svobody 88, 675 31 Jemnice

Zpracovala:

Mgr. Rita Náplavová,

ŠMP

Předkládá:

Mgr. Zdeněk Hirt

ředitel školy

září 2024

1. Základní údaje

Název a adresa školy	ZÁKLADNÍ ŠKOLA V JEMNICI, příspěvková organizace, nám. Svobody 88, 675 31 Jemnice
Zřizovatel	Město Jemnice
Ředitel	Mgr. Zdeněk Hirt
Telefon	731 180 822
E-mail	hirt.z@zsjemnice.cz

Výchovný poradce	Mgr. Rita Náplavová
Školní metodik prevence	
Telefon	725 071 879
E-mail	naplavova.r@zsjemnice.cz
Konzultační hodiny	Kdykoli po telefonické domluvě

Výchovný poradce	Mgr. Radoslav Průša
Telefon	702 283 728
E-mail	prusa.r@zsjemnice.cz
Konzultační hodiny	Kdykoli po telefonické domluvě

Speciální pedagog	Mgr. Romana Smetanová
Telefon	728 894 327
E - mail	smetanova.r@zsjemnice.cz
Konzultační hodiny	Ve dnech konzultací od 15:00 do 17:00 hod., v jinou dobu dle předběžné domluvy

Školní psycholog	Mgr. Soňa Koukalová
E - mail	koukalova.s@zsjemnice.cz
Konzultační hodiny	Individuálně po domluvě

Počet tříd ZŠ	Počet žáků ZŠ	Počet učitelů
22	477	36
Počet oddělení družiny	Počet dětí v družině	Počet vychovatelek družiny
7	186	6

1.1 Použitá terminologie a zkratky

PPŠ – Preventivní program školy

ŠMP – Školní metodik prevence

TU – Třídní učitel

PP – Primární prevence

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

SPC – Speciálně pedagogické centrum

OSPOD – Odbor sociálně-právní ochrany dětí

ŠPP – Školní poradenské pracoviště

ZÚ – zájmový útvar

2. Úvod

Preventivní program školy je klíčovým nástrojem pro podporu zdravého vývoje žáků a předcházení rizikovému chování, které může ovlivnit jejich školní i osobní život. Cílem programu je vytvořit bezpečné a podporující prostředí, kde se děti mohou rozvíjet nejen akademicky, ale i sociálně a emočně. Program se zaměřuje na posilování pozitivních hodnot, zlepšování komunikačních dovedností, budování zdravých vztahů a prevenci šikany, závislosti a dalších rizikových jevů.

Primární prevence představuje soustavnou výchovnou práci, která pomáhá dětem pochopit důsledky nevhodného chování a zároveň jim ukazuje, jak volit zdravé a bezpečné způsoby řešení problémů. Preventivní program školy zahrnuje aktivity, které jsou přizpůsobeny věku žáků a jsou zaměřeny na posílení sebedůvěry, zvládání stresu, rozvoj spolupráce a respektu k ostatním.

3. Vstupní informace

3.1 Charakteristika regionu a školy

Oblast Jemnicka, kde se nachází naše škola, patří do bývalého okresu Třebíč a je charakteristická nízkým počtem větších průmyslových podniků a tím menším počtem pracovních příležitostí, proto významná část ekonomicky aktivních obyvatel za práci dojíždí. K 1. 1. 2024 mělo město Jemnice 3 975 obyvatel. Naše škola je přímo v centru města. I přesto se jedná o poměrně klidnou lokalitu, s relativně malým dopravním provozem. Jsme úplnou základní školou, jejímž zřizovatelem je město Jemnice. Součástí naší školy je také Dům dětí a mládeže v Jemnici. Školu navštěvují žáci z Jemnice a také žáci dojíždějící z okolních vesnic. Někteří dojíždějící žáci nastupují na naši školu až od 6. ročníku. Ve třídách jsou integrováni žáci s poruchami chování, učení, tělesně postižení, žáci jiných národností a národnostních menšin a děti z Dětského domova Jemnice. Pracujeme podle vytvořeného ŠVP „Škola brána do života“.

3.2 Mapování situace z hlediska rizikového chování

TU a ŠMP provádějí pravidelně ankety a šetření zaměřené na hodnocení klimatu tříd a školy a volnočasové aktivity žáků. K tomu využíváme například sociometrické dotazníky aplikace *Pro školy*. Hlavním přínosem používání sociometrických dotazníků je získání cenných informací o vztazích, pocitech a celkové atmosféře v kolektivu, na základě kterých je možné pracovat na jejich pozitivní proměně. Úroveň prevence rizikového chování žáků na škole je také zjišťována průběžně všemi pedagogickými pracovníky, připomínkami dětí, informacemi od rodičů a spoluprací s externími organizacemi – PPP, Střed Třebíč, Policie ČR a dalšími. Žáci i rodiče mohou využít schránku důvěry a aplikaci *Nenech to být*. Pravidelné třídnické hodiny představují efektivní nástroj pro podporu a rozvoj pozitivních vztahů v třídním kolektivu. Třídní učitel má v rámci těchto hodin možnost systematicky pracovat se svými žáky nejen na organizačních záležitostech, ale především na budování bezpečného a podpůrného prostředí, které je klíčové pro zdravý vývoj dětí. Významným pozitivním rysem je zapojení zástupců tříd

v žákovském parlamentu a práce starších žáků ve školním časopise Jemňáček. Dále také široká nabídka zájmových útvarů organizovaných školou, družinou a DDM Jemnice.

Spolupráce se školním psychologem je klíčová pro vytváření pozitivního školního prostředí, které podporuje nejen vzdělávací rozvoj, ale také duševní a emoční pohodu žáků. Psycholog přináší odborný pohled a nástroje, které pomáhají žákům lépe zvládat školní nároky a osobní výzvy, což přispívá k lepší atmosféře ve škole a k harmonickým vztahům mezi všemi aktéry školního prostředí.

V uplynulém školním roce jsme se ve škole setkali s několika formami rizikového chování žáků, které jsme se snažili efektivně řešit prostřednictvím preventivních programů, spolupráce s rodiči a odborníky. Celkově lze konstatovat, že výskyt některých rizikových jevů zůstal na stabilní úrovni, zatímco u jiných oblastí došlo k nárůstu, který si žádá zvýšenou pozornost a další preventivní opatření. Během roku byly zaznamenány případy šikany, které byly ihned řešeny ve spolupráci s třídními učiteli, školním psychologem a rodiči. Zároveň jsme evidovali rostoucí výskyt nevhodné vzájemné komunikace žáků na sociálních sítích, které jsou mezi žáky stále častěji využívány. Tento trend vyžaduje pokračování edukace v oblasti bezpečného chování na internetu. Ve škole došlo k několika incidentům agresivního chování mezi žáky, zejména ve formě slovních útoků. Tento jev se častěji objevoval ve vyšších ročnících a byl aktivně řešen prostřednictvím individuální práce se zapojenými žáky, spoluprací se školní psycholožkou a rodiči. Přesto je třeba nadále klást důraz na výuku komunikačních a sociálních dovedností. V ojedinělých případech byl zaznamenán nárůst opakované omluvené absence, především u starších žáků. Tento problém byl řešen ve spolupráci s rodiči a školním poradenským pracovištěm, přičemž v jednom případě bylo třeba kontaktovat i sociální služby. Do budoucna je nutné věnovat více pozornosti monitoringu docházky a včasnému zjišťování příčin absence. Zejména u žáků vyšších ročníků zaznamenáváme experimenty s kouřením cigaret, včetně elektronických cigaret. Škola bude nadále klást důraz na osvětu a prevenci v této oblasti prostřednictvím tematických přednášek a programů pro prevenci závislostí. Nadměrné používání mobilních telefonů a internetu je jedním z aktuálních problémů. Někteří žáci projevují závislostní chování spojené s užíváním elektronických médií. Tento problém vyžaduje zvýšenou pozornost ze strany školy i rodičů a cílené programy prevence. Stále častěji se objevují případy žáků trpících nízkou sebeúctou, úzkostí, stavy smutku a nepříjemných pocitů, které mohou mimo jiné vést k sebepoškození. Tyto situace řešíme za pomoci školního psychologa a ve spolupráci s externími odborníky. Zvyšující se výskyt těchto problémů ukazuje na nutnost další podpory duševního zdraví žáků prostřednictvím individuální péče a preventivních programů zaměřených na zvládnání stresu a rozvoj sebedůvěry.

Doporučení pro další školní rok

Na základě těchto zjištění se zaměříme na:

- **Posílení preventivních programů** zaměřených na kyberšikanu, bezpečné užívání technologií a závislosti.
- **Intenzivnější práce s třídními kolektivy** na rozvoji pozitivních vztahů a řešení konfliktů.

- **Pokračování v úzké spolupráci se školním psychologem** při podpoře žáků s emočními a psychickými problémy.
- **Zvýšený monitoring školní docházky** a včasné řešení záškoláctví.
- **Pravidelné informování rodičů** o rizicích spojených s technologiemi a důraz na spolupráci při řešení problémového chování dětí.

Celkově lze konstatovat, že škola úspěšně zvládá řešení rizikového chování, nicméně některé oblasti vyžadují zvýšenou pozornost a prevenci, aby se předešlo jejich nárůstu v budoucnu.

3.3 Informační zdroje

- Informace od OMP
- Legislativa, vyhlášky a doporučení zaměřené na PP
- Informace získané z odborných seminářů a pracovních setkání ŠMP
- Internetové stránky zaměřené na oblast rizikového chování
- Publikace zaměřené na oblast rizikového chování
- Poznatky získané na základě vlastního šetření
- Informace získané od pracovníků a žáků školy, včetně schránky důvěry
- Informace z médií

4. Preventivní program

4.1 Rizikové chování

Primární prevence rizikového chování žáků ZŠ v Jemnici je zaměřena na:

a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům

- šikana, kyberšikana
- záškoláctví
- rasismus, xenofobie
- vandalismus
- kriminalita
- užívání návykových látek
- netolismus
- patologické hráčství

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech

- domácího násilí
- týrání, zneužívání a zanedbávání dětí
- ohrožování mravní výchovy mládeže
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie a další)

4.2 Cílové skupiny

Hlavní cílovou skupinu tvoří žáci 1. - 9. ročníku Základní školy v Jemnici, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem jiných národností, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

Další skupinu tvoří pedagogové jako jeden tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace.

Rodiče dětí navštěvujících naši školu. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, krádeže, závislostní jednání. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, kteří vyžadují při výchově pomoc ŠPP.

4.3 Cíle prevence na škole

Dlouhodobým cílem PP na škole je ve spolupráci s rodiči a ostatními institucemi formovat osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se ve společnosti, zkoumat ji, ptát se a činit správná rozhodnutí. Osobnost, která si bude vážit svého zdraví, bude si umět zorganizovat svůj volný čas a bude umět zvládat základní sociální dovednosti.

Výchovné úsilí školy směřujeme k takovému působení na žáky, aby v nich byly upevněny pozitivní vlastnosti a návyky, které jim pomohou v krizových situacích přijmout nejvhodnější řešení. Budeme pracovat na komunikačních dovednostech žáků, posilování sebevědomí, sebeúcty a vzájemné úcty, řešení konfliktů a překonávání překážek. Dále vytvářet podmínky pro kladné postoje pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců školy k problematice prevence rizikového chování.

Střednědobé cíle:

- 1) zajistit pravidelnou práci s třídním kolektivem (třídní učitel, ŠMP, VP)
- 2) podporovat aktivní činnost žáků (Školní parlament, časopis, zájmové útvary)
- 3) pravidelné neformální setkávání pedagogů
- 4) podporovat u rodičů zájem o dění ve škole
- 5) vyhledávat možnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti PP
- 6) organizovat efektivní třídnické hodiny za účelem stálého a včasného monitorování nálad ve třídách, zjišťování problémů k řešení

Krátkodobé cíle:

- 1) zajistit besedy a aktivity s kurátorem pro mládež, MP Education, Policií ČR, léčebnou Pateb Jemnice, ZZS s tématy prevence rizikového chování;
- 2) zapojovat co nejvíce dětí do aktivit školy;
- 3) podporovat aktivity zaměřeny na vhodné využití volného času dětí v aktivitách školy, DDM Jemnice, školní klub, ZUŠ, Sokol;
- 4) řešit aktuální problémové situace v oblasti rizikového chování v zárodku;
- 5) zajistit informovanost učitelů v oblasti prevence rizikového chování a vedení třídnických hodin;
- 6) informovat o prevenci na webových stránkách školy a zajistit zde prezentaci MPP;
- 7) zajistit nástěnky pro PP na 1. i 2. stupni

4.4 Řízení a realizace preventivních aktivit

Ředitel školy

Vytváří podmínky pro předcházení vzniku rizikového chování zejména:

- zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na PP rizikového chování;
- koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním PPŠ a začleněním do učebních plánů školního vzdělávacího programu školy;
- řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole;
- jmenováním ŠMP pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, případně mu umožní studium k výkonu specializovaných činností v oblasti prevence rizikového chování;
- pro systematické další vzdělávání ŠMP v oblasti specifické primární prevence a pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci ve škole;
- podporou týmové spolupráce ŠPP a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování PPŠ;
- spoluprací s metodikem prevence v PPP;
- podporou aktivit volného času žáků se zřetelem k jejich zájmům a jejich možnostem a spoluprací se zájmovými sdruženími a dalšími subjekty.

Školní metodik prevence

Metodické a koordinační činnosti

- Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence

- rizikového chování, účast na pravidelných setkáváních ŠPP.
- Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti PP.
 - Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců.
 - Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti.
 - Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
 - Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
 - Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

- Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti

- Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- Spolupráce s TU při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
- Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci):

- spolupracuje se školním metodikem prevence a pracovníky ŠPP na zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci preventivního programu školy a na pedagogické

diagnostice vztahů ve třídě;

- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky;
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy;
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštnostech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Pedagogové

- Svým jednáním vytváří předpoklady pro pozitivní klima školy. Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod ŠVP.
- Na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření.

4.5 Zaměření primární prevence na 1. stupni

Primární prevenci na prvním stupni má na starosti zejména třídní učitel. S ním tráví děti nejvíce času, má přehled o potřebách, problémech i sociálním prostředí jednotlivých žáků. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu nebo využít materiály z oblasti primární prevence.

Cíl PP na 1. stupni

Na konci 1. stupně by děti měly umět:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek
- umět požádat o pomoc

- umět odmítat

Zaměření PP v ročnících:

1. třída

- osobní bezpečí
- základní zásady mezilidské komunikace
- vztahy v dětském kolektivu
- každý člověk je jiný
- základní hygienické návyky
- využití volného času
- rodina, jako bezpečné místo

2. třída

- lidské tělo
- zdraví a jeho ochrana
- zacházení s léky
- režim dne
- vztahy mezi lidmi
- chování v krizových situacích

3. třída

- pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti
- zdraví a jeho ochrana
- lidé kolem nás, multikulturní výchova
- využívání volného času
- ochrana proti obtěžování cizí osobou

4. třída

- lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími
- životospráva a důsledky nevhodných návyků
- využívání volného času
- pojmy drogová závislost, a sexuální výchova
- vztahy v dětském kolektivu

5. třída

- domov, rodina, důvěra, vztahy
- léčivé a návykové látky
- vztahy v dětském kolektivu

- komunikace, nebezpečí při komunikaci s cizími osobami
- poznatky o negativních vlivech tabáku a alkoholu
- puberta

4.6 Zaměření primární prevence na 2. stupni

Práce na druhém stupni je oproti 1. stupni náročnější na koordinaci a kooperaci mezi učiteli, tak aby byla probrána všechna témata a nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi. S tématy z oblasti prevence se pracuje prakticky ve všech předmětech především je to občanská výchova, výchova ke zdraví, přírodopis, chemie, tělesná výchova, dějepis, český jazyk a literatura. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médií, projektové vyučování, skupinová práce, hraní rolí, práce s materiálem, besed, přednášek atp.

Cíl PP na 2. stupni

Žáci by před opuštěním ZŠ měli znát a umět:

- pojmenovat základní návykové látky
- znát jejich účinky na lidský organizmus
- orientovat se v problematice závislosti
- znát základní právní normy
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku
- posilovat své sebevědomí
- správně se rozhodovat, odmítat
- zaujímat zdravé životní postoje
- orientovat se v problematice sexuální výchovy
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc
- zvládat základní sociální dovednosti

Zaměření PP v ročnících:

6. třída

- vhodná náplň volného času, zdravý životní styl
- ochrana zdraví
- rodina a její funkce pro zdravý rozvoj jedince
- osobní bezpečí, způsob chování v krizových situacích
- rizika zneužívání návykových látek
- způsoby odmítání

7. třída

- komunikace mezi lidmi

- mezilidské vztahy
- péče o zdraví, život s handicapem
- sexuální výchova, vztahy mezi dívkami a chlapci
- osobní bezpečí, šikana, sexuální násilí
- drogy a jejich dělení, účinky, prevence

8. třída

- fyziologie, působení drog na oběhový, nervový a dechový systém
- tělesné, duševní a sociální změny u závislého člověka
- rozvoj sebepoznání a sebepojetí
- řešení problémů, chování v krizových situacích, konflikty
- agresivita, šikana, různé formy násilí
- sexuální výchova, odlišnosti, deviace
- drogová závislost, kontaktní centra

9. třída

- sebevědomí, sebepojetí, rozvoj osobnosti
- zdravé sexuální chování
- volba životního partnera
- sociální výchova, vztah k jiným kulturám, národnostem
- komunikace
- právní odpovědnost, trestní normy

4.7 Další aktivity školy podporující PP

- velký výběr volnočasových aktivit – ZÚ školy, družiny a DDM
- adaptační kurzy pro žáky 6. tříd na Zvůli
- cyklo-vodácký kurz pro žáky 9. tříd
- škola v přírodě na Zvůli pro 7. a 8. třídy jednou za 2 roky
- sběr papíru, úspěšná účast v soutěži škol
- spolupráce s rodiči a veřejností, se sportovními kluby
- informace na nástěnkách školy na webu školy a Facebooku školy
- aktivní fungování žákovského parlamentu
- spaní ve škole
- vydávání časopisu Jemňáček
- pravidelná spolupráce s poradenskými pracovišti
- přiměřená represe při výskytu nežádoucího chování
- projekt Děti do bruslí pro 1. a 2. třídy

- plavecký kurz pro 3. a 4. třídy
- lyžařský kurz pro žáky 7. tříd
- lyžařský kurz pro žáky 4., 5., 8. a 9. tříd
- letní tábory a soustředění zájmových útvarů
- třídní akce – výlety, exkurze
- návštěvy středních škol
- poznávací zájezdy do zahraničí
- sportovní den pro 1. i 2. stupeň
- přespolní běh
- zábavné soutěžní dopoledne na MDD
- besedy
- soutěž o nejsportovnější třídu
- sportovní turnaje, soutěže
- projektové dny
- 1. pomoc do škol
- pořady s preventivní tematikou
- spolupráce s městskou knihovnou
- vystoupení pro rodiče (školní akademie) jednou za 2 roky
- den otevřených dveří jednou za 2 roky

Aktivity školní družiny:

Zájmové útvary probíhající v rámci činnosti ŠD se zaměřují především na pohybové aktivity - basketbal, volejbal, atletiku, míčové hry, florbal či pohybové hry rozvíjející motoriku.

Plán akcí ŠD:

Září

Společná akce: Mezidružinová akce – soutěž v Člověče nezlob se

- Seznámení s Vnitřním řádem školní družiny
- Navázání přátelských vztahů za pomoci společenských her, pravidla společného soužití mezi dětmi
- Vzpomínky na prázdniny – obrázky, vyprávění
- Základy společenského chování, opakování „kouzelných slovíček“
- Barevný podzim – pracovní a výtvarné činnosti, hrajeme si s barvami
- Sbíráme houby v lese, houby jedlé a jedovaté
- Podzim – čas sklizně

Říjen

Společná akce: Podzimní čarování

- Podzimní čarování- příroda okolo nás – listí, šípky, semínka (hry, pokusy, vyrábění)

- Didaktické hry – hádanky, luštění křížovek, doplňovačky
- Halloween – výroba dýní a strašidel
- Vycházky, hry v přírodě, stavění domečků
- Upevňování zásad správného stolování, zdravá výživa

Listopad

Společná akce: Den smyslů

- Výroba draka, soutěž o nejkrásnějšího draka
- Podzimní les – význam lesa, poznávání stromů listnatých a jehličnatých
- Čas – časové pojmy, orientace v čase, znalost hodin
- Barevné listí – výlis a práce s listy. Kamarádi kolem nás – žebříček hodnot, čím si kamarádi dělají radost, vzájemná pomoc, malujeme kamaráda, poznáváme kamaráda po hlase apod.

Prosinec

Společná akce: Návštěva MŠ

- Vyrábíme dárky pro kamarády z MŠ
- Adventní čas – vyprávění o smyslu adventní doby, o vánočních zvycích a tradicích, zpívání koled
- Mikuláš – výrobky a Mikulášské říkanky
- Výroba vánočních dekorací, přání, dárečků

Leden

Společná akce: Zábavné dopoledne pro předškoláky

- Zimní příroda – zvířata v zimě, stopy zvířat ve sněhu, ptáci na krmítku
- Výrobky se zimní tematikou
- Zimní radovánky – bobování, sáňkování, koulování, stavby ze sněhu
- Didaktické hry k výuce, smyslové hry – paměť, postřeh
- Střídání ročních období – jak se správně oblékat

Únor

Společná akce: Karneval v družině

- Masopust – povídání o zvycích, tradicích a pokrmech
- Karneval – příprava masek, rej masek, soutěže, tanec
- Lidé kolem nás – naše rodina, povolání rodičů, vztah k rodičům a prarodičům, úcta ke stáří, příbuzenské vztahy
- Části lidského těla, naše zdraví

Březen

Společná akce: Děti a ekologie

- Jarní čarování – pozorování probouzející se přírody, poznávání jarních květin, znaky jara
- Jarní výrobky a výzdoba třídy
- Knížka je náš kamarád – společná četba, nejoblíbenější kniha, oblíbení hrdinové
- Pravidla bezpečného chování na ulici, přecházení vozovky
- Jarní vycházky, hry v parku

Duben

Společná akce: Čarodějnice

- Svátky jara – Velikonoce – výrobky s velikonočními náměty
- Čarodějnice – vyprávění, výtvarné zpracování, čarodějnické soutěže, opékání buřtů
- Jsem chodec, jsem cyklista, pravidla bezpečné jízdy na kole, prohlubování znalostí pravidel silničního provozu
- Opakování a procvičování učiva formou her

Květen

Společná akce: Cesta za pokladem

- Den matek – co pro mě znamená maminka, jak doma pomáhám, výroba přání, drobného dárku
- Přírodovědná procházka do parku
- Dramatické scénky na téma pozdrav, slušné chování
- Vyprávění a čtení o zvířátkách v zoo

Červen

Společná akce: Závěrečná diskotéka se soutěžemi

- Malování na chodníku, skákání panáka
- Bezpečnost o prázdninách, důležitá telefonní čísla
- První pomoc – drobná poranění a úrazy, bodnutí hmyzem, úžeh, úpal
- Cestování prstem po mapě, poznávání České republiky – ZOO, hrady a zámky....

4.8 Informování rodičů

- třídní schůzky
- konzultační dny
- konzultační hodiny (dle dohody)
- elektronická žákovská knížka
- internetové stránky školy

4.9 Přehled kontaktů spolupracujících organizací:

PPP Třebíč

poradnatr@pppaspcvysocina.cz

tel. 568 848 815, 703 182 813

Okresní metodik prevence:

Mgr. Pavlína Sedlářová Smrčková

sedlarova@pppaspcvysocina.cz

tel. 568 841 481

Policie Jemnice: 725 103 453, 974 277, 731

Orgán sociálně-právní ochrany dětí Moravské Budějovice

Bc. Petr Punčochář, vedoucí oddělení, tel.: 568 408 370, ppuncochar@mbudejovice.cz

Mgr. Dana Doležalová, tel.: 568 408 373, ddolezalova@mbudejovice.cz

Bc. Šárka Stehlíková, tel.: 568 408 371, sstehlikova@mbudejovice.cz

SVP Střed Třebíč

Mgr. Markéta Čablová

cablova@stred.info

tel. 775 725 661

4.10 Internetové stránky související s tematikou PP

- Linka bezpečí: www.linkabezpeci.cz
- Základní úrovně školské prevence: www.iprev.cz
- Kyberšikana: <http://cyberhelp.eu/cs>
- Šikana: www.nntb.cz
- www.sikana.cz
- Projekt zaměřený na snížení výskytu šikany na českých školách, poradna: www.minimalizacesikany.cz
- Sebepoškozování: www.spondea.cz
- Bílý kruh bezpečí: www.bkb.cz
- Občanské sdružení Společenství proti šikaně: www.sikana.org
- E-Bezpečí: www.e-bezpeci.cz
- Nadace Naše dítě: www.nasedite.cz
- Klinika adiktologie: www.adiktologie.cz
- Centrum Podané ruce: www.podaneruce.cz
- Národní ústav pro autismus: www.nautis.cz
- Centrum Locika: www.centrumlocika.cz
- Nevypuť duši: www.nevypustdusi.cz

Příloha č. 1

Krizový plán školy

Základní škola v Jemnici, příspěvková organizace,

náměstí Svobody 88, 675 31 Jemnice

Zpracoval:

Mgr. Rita Náplavová,
ŠMP

Předkládá:

Mgr. Zdeněk Hirt
ředitel školy

září 2024

Krizový plán školy popisuje srozumitelným a jednoznačným způsobem jednání pedagogických pracovníků Základní školy v Jemnici v rizikových situacích pro žáky na půdě školy, kdy jsou žáci ohrožováni šikanováním, užíváním návykových látek či jinými rizikovými způsoby chování. S krizovým plánem školy je seznámen pedagogický sbor, rodiče i žáci školy.

1. Školní šikana

Odpovědnost školy

Škola má odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který je útočníkem, tak žáka, který byl obětí.

Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.

Škola ohlašuje OSPOD takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřešetření trestného činu.

Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák)
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc zvenčí a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů
4. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.

5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
7. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
8. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
9. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
10. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

Vyšetřování šikany

Vyšetřování počáteční šikany

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Zajištění ochrany obětem.
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. Informování zákonných zástupců účastníků šikany.
8. Práce s třídním kolektivem

Vyšetřování pokročilé šikany

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování
 - rozhovor s obětí a informátory
 - rozhovory se svědky
 - rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, nikdy nekonfrontovat agresora s obětí
7. Informování zákonných zástupců účastníků šikany
8. Práce s třídním kolektivem, případně změna konstelace skupiny

Postup rodičů při podezření na šikanování

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele nebo školního metodika prevence, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.
4. Jsou-li rodiče přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci. Stížnost lze podat písemně, osobně nebo v elektronické podobě a je možné ji adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI.

2. Kyberšikana a další formy kybernetické agrese

Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s použitím informačních a komunikačních technologií (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů), a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob - tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).

Ačkoli je kyberšikana zpravidla definována jako činnost záměrná, může vzniknout i nezáměrně – např. jako nevhodný vtip, který se v on-line prostředí vymkne kontrole.

Kyberšikana naplňuje kritéria opakovanosti, musí být dlouhodobá a musí být vnímána jako ubližující. Oběť se pak nedokáže útokům účinně bránit, existuje mocenská nerovnováha.

Kyberšikana je často zaměňována s tzv. on-line obtěžováním. Termínem on-line obtěžování označujeme jednorázové útoky, jejichž dopad je pouze dočasný.

Postup při řešení kyberšikany:

Pedagogický pracovník, který má podezření na kyberšikana, bezodkladně oznámí své podezření vedení školy, výchovnému poradci, školnímu metodiku prevence, třídnímu učiteli a konzultuje s nimi další postup.

Řešení kyberšikany je komplikováno faktem, že často neexistují svědci, že oběť nemusí vždy poznat, že jde již o kyberšikana, faktem, že viník je jen velmi obtížně dohledatelný. Podmínkou účinné pomoci po technické stránce je úzká spolupráce s IT odborníkem. Vlastní řešení pak jde v podobných krocích jako řešení přímé šikany.

1) Zajistit ochranu oběti.

- Doporučit nereagování na útoky agresora, a to ani přímou odpovědí ani prostřednictvím komentování útoku v odpovědi někomu jinému (například na diskuzních fórech, v chatech apod.).
- Doporučit zcela ukončit jakoukoliv komunikaci s útočníkem.
- Doporučit oběti blokaci útočnicka (přes poskytovatele služby).
- Doporučit (je-li to pro oběť přijatelné) naprosté odtržení útočnicka od možnosti realizovat další útok – tzn. odhlásit se z profilu, změnit telefonní číslo, změnit mailovou adresu apod.
- Společně s obětí projít všechny možnosti/způsoby, kterými může být dále napadána (kde všude se ve virtuálním světě s agresorem setkává ...)

2) Zajistit případné důkazy.

- Domluvit se s obětí, aby nějaký čas pořizovala screenshoty (zachycení aktuální obrazovky na PC).
- Pokusit se od poskytovatele služby zajistit další důkazy.

3) Vyšetřování (je-li k němu dostatek informací)

- Rozhovor s obětí, zjištění detailních informací o průběhu kyberšikany.
- Rozhovor s případnými dalšími svědky (členy stejné diskuzní skupiny, chatovací místnosti apod.).

- Shromáždění dostupných důkazů a svědectví.
- Rozhovor s agresorem (odděleně od oběti) – je-li znám.
- Cílem rozhovoru je agresora s okamžitou platností zastavit.
- Informovat rodiče oběti, je-li znám agresor, i rodiče agresora.
- Rozhovor s rodiči agresora, případně navazující výchovné/kázeňské opatření.
- Pracovat s rodiči oběti průběžně, dát jim najevo, že škola situaci nebere na lehkou váhu.
- Informovat rodiče oběti o zjištěních a závěrech školy.
- Nabídnout pomoc a podporu oběti i rodičům – konzultace, odkaz na odbornou péči apod.

3. Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky

Závislost na tabáku je nejčastější ve formě cigaret, dále ve formě dýmek, doutníků nebo vodních dýmek. Následující postup se vztahuje také na řešení zjištění, týkajících se elektronických cigaret a nikotinových sáčků. Návykovou drogou je nikotin, který je dokonce návykovější než heroin. Průměrný věk první cigarety je u nás kolem 10 let a kolem 90 % kuřáků si zapálí první cigaretu dřív, než jim je 18 let.

Žáci chrání své zdraví i zdraví spolužáků. Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Zákaz se týká i elektronických cigaret a nikotinových sáčků.

Postup:

1. Je-li žák přistižen při požívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků v prostorách školy, v době školního vyučování nebo při akcích pořádaných školou, je nutné mu v dalším požívání zabránit.
2. Výrobek je potřeba žákovi odebrat (za přítomnosti další osoby) a zajistit, aby nemohl v požívání pokračovat.
3. Pedagogický pracovník, který přistihl žáka při požívání výše uvedených výrobků nebo byl o této skutečnosti informován, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka (odkud a od koho má tabákový výrobek či nikotinový sáček). Záznam podepíše: pedagog, žák, případně svědci (podepisují jako poslední, zůstávají „v utajení“). Záznam se zakládá do agendy školního metodika prevence. Je vyrozuměno vedení školy.
4. Třídní učitel informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. Pokud se jednání opakuje, případně v závažných případech (s ohledem na věk nebo chování žáka), vyrozumí škola odbor sociálně-právní ochrany dětí v Moravských Budějovicích, tel. 568 408 373. Škola může od tohoto orgánu vyžadovat pomoc.

6. Kázeňská opatření navrhuje třídní učitel s ohledem na závažnost přestupku, ojedinělý či opakovaný přestupek žáka a další okolnosti. Opatření budou projednána na pedagogické radě.

4. Alkohol

Alkohol je návyková látka, která má velmi závažné účinky na lidský organismus, které se rozhodně neomezují jen na ovlivnění psychiky nebo chování, v některých případech může rozvinout závislost na alkoholu, která je závažnou psychiatrickou poruchou. Alkohol dále poškozují srdce a oběhový systém, játra, způsobuje onemocnění různých orgánů trávicího systému.

V prostorách školy, v době vyučování i na všech akcích školou pořádaných platí zákaz konzumace alkoholu.

Postup:

1. Při přistižení žáka je nutné mu zabránit v další konzumaci.
2. Alkohol je třeba odebrat a zajistit.
3. Pedagogický pracovník posoudí, zda žákovi nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, volá ZZS, informuje okamžitě zákonného zástupce žáka a dohodne se na dalším postupu.
4. Jestliže nebezpečí nehrozí, sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka, (datum, místo, čas, jméno a podpis žáka), v případě, že žák odmítne podepsat dokument, uvede tuto skutečnost do zápisu. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy. Vyrozumí vedení školy.
5. Třídní učitel nebo jiný pedagogický pracovník informuje zákonného zástupce.
6. V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola OSPOD (tel. 568 408 373) a vyčká jeho pokynů. Může vyžadovat pomoc.
7. Při opakování, splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.
8. Škola v zájmu dítěte informuje jeho zástupce o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace a doporučí rodičům, aby vyhledali odborníka.
7. Kázeňská opatření: Kázeňská opatření navrhuje třídní učitel s ohledem na závažnost přestupku, ojedinělý či opakovaný přestupek žáka a další okolnosti. Opatření budou projednána na pedagogické radě.

Nález alkoholu ve škole

a) Nález alkoholu v prostorách školy

1. Tekutinu nebudeme podrobovat žádnému testu.
2. Je informováno vedení školy, kam je tekutina uložena.
3. Je zpracován stručný záznam, který je založen v dokumentech metodika prevence.

b) Nález alkoholu u žáka

1. Tekutinu nebudeme podrobovat žádnému testu.
2. Je informováno vedení školy, kam je tekutina uložena.
3. Za přítomnosti metodika prevence nebo dalšího pedagoga je třeba sepsat stručný záznam (datum, místo, čas, jméno, podpis žáka), v případě, že žák odmítne dokument podepsat, je tato skutečnost uvedena v zápisu. Záznam je uložen do agendy metodika prevence.
4. Je informován zákonný zástupce žáka.
5. V případě opakování, splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.

5. Omamné a psychotropní látky

V prostorách školy, v době vyučování i na všech akcích školou pořádaných je zakázána výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek. Je zakázáno i navádění k užívání těchto látek a vstup do školy pod vlivem OPL.

Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle §283 Trestního zákoníku (Zákon č. 40/2009 Sb.) a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie České republiky nebo státnímu zástupci.

Postup:

Konzumace návykových látek ve škole

1. Při přistižení žáka je primárně nutné mu zabránit v další konzumaci.
2. Návykovou látku je třeba odebrat za přítomnosti další osoby a zajistit, aby nedošlo k další konzumaci.
3. Pedagogický pracovník posoudí, zda žáků nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě volá lékařskou službu první pomoci (155) a Policii České republiky, informuje okamžitě zákonného zástupce žáka, s nímž se dohodne se na dalším postupu.
4. Jestliže nebezpečí nehrozí, sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka, (datum, místo, čas, jméno, podpis žáka), v případě, že žák odmítne dokument podepsat, uvede tuto skutečnost do zápisu. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy. Vyrozumí vedení školy.
5. Škola vyrozumí zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Současně splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.
6. V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola OSPOD, vyčká jeho pokynů a vyžádá si pomoc.

7. Škola v zájmu dítěte informuje zákonného zástupce o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace, doporučí rodičům, aby vyhledali odborníka a informovali se o léčbě (adiktologie, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí). Vysvětlí rodičům nutnost léčby.
8. V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může v určitých případech pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost návykových látek (zkouška ze slin, z potu) ze zákona 379/2005 Sb. §16. Jedná se o situace ve výuce, které představují odůvodněné riziko ohrožení života nebo zdraví dětí, žáků nebo jiných osob nebo odůvodněné riziko poškození majetku.
9. Doporučená kázeňská opatření (nutno zohlednit další okolnosti). Bude projednáno na pedagogické radě.

Nález omamných a psychotropních látek ve škole

a) Nález látky v prostorách školy:

1. Látku nebudeme podrobovat žádnému testu na zjištění struktury.
2. Je neprodleně informováno vedení školy a sepíše záznam o nález.
3. Látky je za přítomnosti dalšího pedagogického pracovníka vložena do obálky, na kterou je uvedeno datum, místo a čas nález. Obálka je orazítkována, podepsána a uschována do trezoru.
4. O nález škola neprodleně informuje místní oddělení Policie České republiky (tel. 568 450 233)

b) Nález látky u žáka:

1. Látku nebudeme podrobovat žádnému testu na zjištění struktury.
2. Je neprodleně informováno vedení školy.
3. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, je látka předána přivolanému lékaři. Pedagogický pracovník neprodleně informuje zákonného zástupce dítěte, se kterým se dohodne na dalším postupu.
4. Jestliže nebezpečí nehrozí, je za přítomnosti ředitele školy (případně zástupce ředitele nebo metodika prevence) sepsán stručný záznam s vyjádřením žáka, (datum, místo, čas, jméno, podpis žáka), v případě, že žák odmítne dokument podepsat, uvede tuto skutečnost do zápisu. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy.
5. Škola vyrozumí zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Současně splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.
6. V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola OSPOD, vyčká jeho pokynů a vyžádá si pomoc.
7. O nález škola neprodleně informuje místní oddělení Policie České republiky (tel. 568 450 233)

c) *Podezření, že žák má u sebe omamné a psychotropní látky:*

1. Kontaktujeme místní oddělení Policie České republiky (tel. 568 450 233)
2. Je informován zákonný zástupce žáka, u něhož byla látka nalezena. Zároveň škola informuje OSPOD.
3. Žák je izolován od ostatních žáků školy a je pod soustavným dohledem do příjezdu Policie ČR. V žádném případě nebude provedena osobní prohlídka ani prohlídka věci žáka.

d) *Distribuce návykových látek ve škole*

1. Distribuce návykových látek je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci návykových látek, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie České republiky (Policie Jemnice – tel. 568 450 233), protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
3. Škola vyrozumí také zákonného zástupce a OSPOD.

6. Záškoláctví

Žáci jsou povinni docházet do školy pravidelně a včas podle daného rozvrhu, účastnit se vyučování a všech akcí školy, které se v době vyučování konají. Zákonní zástupci žáka jsou povinni zajistit, aby žák docházel řádně do školy, dokládají důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování v souladu se školním řádem.

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka, a to i opakovaná, která je způsobena zpravidla úmyslně žákem nebo osobami odpovědnými za jeho výchovu. O záškoláctví pravé se jedná v případě, že žák do školy nedorazí, ačkoli rodiče si myslí, že se žák vyučování účastní. V případě, že žák do školy nedorazí, a to s vědomím rodičů, jde o záškoláctví skryté.

Preventivní opatření ze strany školy

Nastavení režimu docházky do školy, podmínky pro uvolňování žáka z vyučování a omlouvání neúčasti žáka určuje školní řád.

Školní docházku eviduje třídní učitel a v případě podezření na záškoláctví se nejprve obrací na zákonného zástupce nezletilého žáka. Třídní učitel může také kontaktovat školního metodika prevence a konzultovat s ním podezření na zárodoky problému.

Vedle neomluvené absence je třeba věnovat pozornost také zvýšené omluvené absenci. Zvýšené množství zameškaných vyučovacích hodin, i když řádně omluvených, je nežádoucí a

může být projevem skrytého záškoláctví, proti kterému je nutné včas zakročit. V případě, že třídní učitel zpozoruje podezřelý nárůst omluvené absence za čtvrtletí školního roku, je na místě, aby se zabýval věrohodností důvodů nepřítomnosti.

Postup školy v případech záškoláctví

Rozsah neomluvené absence se hodnotí vždy za každé čtvrtletí školního roku. Škola se pokusí zjistit skutečnosti vedoucí k záškoláctví. Pokud je to v kompetenci školy, pokusí se problém vyřešit.

- při neomluvené absenci do 10 hodin (u žáka 1. stupně) a do 12 hodin (u žáka 2. stupně) kontaktuje škola zákonného zástupce a situaci řeší s ním;
- pokud má žák 1. stupně více než 10 neomluvených hodin a žák 2. stupně víc než 12 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Výchovné komise se účastní ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence, popř. další odborníci. O průběhu a jednání provede zápis;
- pokud ke zdárnému řešení nevede ani výchovná komise a neomluvená nepřítomnost žáka 1. stupně přesáhne 25 hodin a žáka 2. stupně 30 hodin, podá škola podnět k zahájení řízení o přestupku k příslušnému orgánu.
- v případě, že se škola dozví o skutečnostech, které trvají po takovou dobu, nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dítěte nebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dítěte, obrací se přímo na OSPOD;
- na Policii ČR se škola obrací v nejzávažnějších případech.

Konstruktivní opatření

Při každé absenci třídní učitel vyčká, zda zákonný zástupce žáka omluví a doloží důvody jeho nepřítomnost ve vyučování, řídí se podmínkami stanovenými školním řádem. Pokud tak zákonný zástupce neučiní, třídní učitel jej prokazatelně upomíná, např. zprávou v elektronické žákovské knížce.

Není-li důvod nepřítomnosti doložen ani po upomínce, třídní učitel přímo kontaktuje (např. telefonicky) zákonného zástupce. Zákonný zástupce o nepřítomnosti žáka ve škole:

- ví a šlo pouze o opomenutí z jeho strany, nepřítomnost je omluvena dodatečně;
- neví, absence omluvena není;
- ví, ale žáka omluvit nechce, absence omluvena není.

V případě neomluvené absence informuje třídní učitel ředitele školy, školního metodika prevence a výchovného poradce.

Pokud se nepodaří kontaktovat zákonného zástupce nebo dojde-li k opakované neomluvené absenci, následuje písemná pozvánka k osobnímu jednání. Na osobní schůzce je se zákonnými zástupci projednána situace žáka, jeho rodiny a domlouvá se postup k nastolení žádoucího stavu. O schůzce je vyhotoven zápis.

Jestliže se ani po osobní schůzce stále nedaří situaci zlepšit, může škola využít sepsání Individuálního výchovného programu.

V případě, že škola využila všech dostupných způsobů řešení rizikového chování a situace se nezlepšila, učiní oznámení přestupkovému orgánu a předání kompetencí třetí straně (přestupkový orgán, OSPOD, Policie ČR).

Sankční opatření

Pokud žák porušuje své povinnosti plynoucí ze školního řádu, může mu být uloženo některé z kázeňských opatření. Uložení výchovného opatření za neomluvenou absenci je projednáno na pedagogické radě.

7. Krádeže

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Drobné krádeže se vyskytují ve všech školách a všech stupních vzdělávací soustavy.

Při řešení krádeže škola dle závažnosti případu spolupracuje se školním poradenským pracovištěm, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně-právní ochrany dětí a místním oddělením Policie České republiky.

Postup:

1. Nošení cenných věcí do školy v sobě skrývá rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola doporučuje žákům cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním, do školy nenosit. Platí zákaz volného odkládání těchto věcí, pokud k tomu žák není vyzván na výhradně určené místo (při výuce tělesné výchovy, pracovních činností...).
2. Pokud žáci budou svědky takového protiprávního jednání, ohlásí krádež nebo odcizení pedagogickému pracovníkovi školy.
3. Pedagogický pracovník o události pořídí záznam na základě výpovědi poškozeného (kdo, co, kdy, kde, jak, proč, čím ...). Ředitel školy nebo jeho zástupce věc předá orgánům činným v trestním řízení (obvodní oddělení Policie ČR) nebo poškozeného žáka poučí o tom, že má tuto možnost. Vyrozumí zákonného zástupce žáka.
4. Pokud je pachatel znám, je nutné trvat na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se. Je potřeba se pečlivě zabývat příčinami. Zákonného zástupce zloděje vyrozumíme až poté, kdy bude přesně známa příčina, která dítě k takovému chování vedla.
5. Jedná-li se o škodu většího rozsahu, vyrozumíme místní oddělení Policie České republiky a oznámíme podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

6. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která škola zvolila, neměla žádný účinek, informuje vedení školy či metodik prevence orgán sociálně právní ochrany dítěte.
7. Doporučená kázeňská opatření (nutno zohlednit další okolnosti). Bude projednáno na pedagogické radě.

8. Vandalismus

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně dalších zaměstnanců školy. Následkem vandalismu může být úplné zničení nebo významné poškození věci.

Rizikovými okamžiky bývají především přestávky a pak vyučovací hodina ve spojení s žákem nebo žákyň, kteří se touto dobou nezdržují ve třídě (jsou uvolněni z vyučovací hodiny, přicházejí do školy v průběhu vyučování,...)

Postup:

1. Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil. Proto bude po něm škola požadovat náhradu.
2. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyň, je preferován tento způsob náhrady škody. Případně může škodu nahradit jeho zákonný zástupce.
3. Pokud vznikne škoda na školním majetku, je potřeba sepsat o celé záležitosti záznam (kdo, co, kdy, kde, jak, proč, čím ...). Pokud škola viníka zná, může po něm nebo jeho zákonném zástupci vymáhat náhradu škody nebo uvedení do původního stavu.
4. Nedojde-li mezi zákonným zástupcem nezletilého žáka a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.
5. Kázeňská opatření za vandalismus navrhuje třídní učitel s ohledem na okolnosti, rozsah škody, úmysl způsobit škodu ...
6. Při výskytu vandalismu je potřeba objasnit důvody pro takové chování. Může jít o záměr nebo cíl, snahu na sebe upozornit, vyrovnat se spolužákům a spolužačkám, o následek šikany nebo její doprovodný jev apod.
7. Třídní učitel při řešení spolupracuje s vedením školy, školním poradenským pracovištěm, v případě vyšší závažnosti s pedagogicko-psychologickým poradenstvím, OSPOD, Policií České republiky.

9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

Extremismus – porušování či zneuznávání základních etických, právních a jiných společenských standardů, zejména ve spojení s verbální nebo fyzickou agresivitou, násilím nebo hrozbou násilí. Je motivován zejména rasovou, národnostní, náboženskou či sociální nenávisť.

Rasismus dělí společenské skupiny podle rasového klíče.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojmány a v krajních případech může vést k jejich poškozování.

Antisemitské jednání se projevuje náboženskou, národnostní a rasovou nesnášenlivostí projevující se nenávisť vůči Židům.

Postup:

1. Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
2. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
3. V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabídneme jim spolupráci.
4. V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii České republiky (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí).
5. Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, případně pozveme experty k diskuzi se žáky.

10. Sebepoškozování

Jedná se o komplexní autoagresivní chování, které lze nejlépe chápat jako nezralou odpověď na akutní anebo chronický stres, nevladatelné emoce či myšlenkové pochody.

Postup:

1. V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života škola kontaktuje ZZS – cílem je zabránit vážnému poškození zdraví žáka. Ihned je také kontaktován zákonný zástupce.

2. Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním, jsou osloveni zákonní zástupci žáka a jsou jim předány kontakty na dostupné psychiatrické či psychologické ambulance či krizová centra, která mohou dále pomoci situaci řešit. Je třeba snažit se navázat systematickou dlouhodobou spolupráci mezi rodinou a školou.

11. Poruchy příjmu potravy

Jedná se o patologické jídelní chování spojené s neschopností přijímat potravu v přiměřeném množství, úzce souvisí s nevhodným vnímáním vlastního těla. Mezi nejčastější poruchy příjmu potravy patří mentální anorexie, bulimie a psychogenní přejídání. K méně známým poruchám příjmu potravy dále patří ARFID, bigorexie, ortorexie, pica

Pro mentální anorexii a bulimii je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení. Mentální anorexie značí poruchu charakterizovanou zejména úmyslným snižováním tělesné hmotnosti, strachem z jídla a odmítáním jídla. Mentální bulimie se projevuje zejména opakujícími se záchvaty přejídání, spojenými s nezvladatelnou touhou po přejedení a následnou aktivitou směřující k rychlému vydání přijatých kalorií s pocitu viny, selhání a ztráty kontroly nad jídlem.

Psychogenní přejídání může vést k obezitě a může předcházet nebo se rozvinout po mentální anorexii i bulimii. Přejídání velkým množstvím potravy v krátkém čase není následováno purgativními symptomy (např. zvracení).

ARFID – restriktivní porucha příjmu potravy – při této poruše jedinec neřeší vzhled postavy nebo hubnutí. Vyhýbá se ale určitým potravinám nebo celým skupinám potravin kvůli jejich chuti, konzistenci, vzhledu či teplotě. Ve výsledku může tato porucha vést ke ztrátě hmotnosti, špatnému růstu, zdravotním problémům či nedostatku živin.

Bigorexie – také označována jako obrácená anorexie, je zkreslené vnímání vlastního těla, abnormální stravovací návyky a neustálé myšlení na vlastní tělo, především na velikost svalstva. Zahrnuje také zneužívání anabolických steroidů pro větší růst svalstva a každodenní několikahodinové posilování.

Ortorexie je porucha jídelního chování spočívající v patologické fixaci za konzumaci zdravé výživy.

Pica označuje požívání nestravitelných látek (např. vaty, hlíny, hoblin). Může být příznakem jiné psychiatrické poruchy (autismus, mentální postižení) nebo se vyskytovat jako izolované psychopatologické chování v rámci diagnózy jiné poruchy příjmu potravy.

Postup:

1. V případě rizikových jedinců je vhodné vyrozumět nejen rodiče, ale také pediatra, a to vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace

od vrstevníků), v krátkém čase se opakovaně přejídá velkým množstvím potravy, nepřiměřeně cvičí nebo se u něj výrazně projevuje nestandardní jídelní chování. Rodiče je vhodné informovat, i když dítě nechodí do školní jídelny nebo opakovaně vydané obědy nejí.

2. Dítě i rodinu je třeba motivovat k návštěvě specialisty (psychiatrické a psychologické ambulance, krizová centra).

12. Příslušnost k subkulturám

Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících, inklinace k nim se často začíná výrazně projevovat od 13. roku života. Umožňuje dospívajícímu především odpoutat se od pasivního následování hodnot rodičů a autorit, vytváří předpoklad pro budoucí tvorbu vlastní identity a představuje první krok v rámci nacházení vlastní svébytnosti. Navíc pocit blízkosti s ostatními dává jedinci jistotu, že nebude sám.

Negativním dopadem může být osvojení si některých forem rizikového chování, nejčastěji různé formy závislostního jednání (konzumace nejrůznějších drog či ulpívání na jednom typu činnosti).

Postup:

1. Samotná příslušnost k subkultuře ještě nic neznamena, nenese automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování. Snažíme se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňujeme jej. Případnou kritiku směřujeme na chování žáka.
2. Cílem řešení by mělo být oddělit příslušnost k subkultuře a projevy rizikového chování.

Pokud má učitel podezření, že byl v souvislosti s příslušností k subkultuře spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na Polici ČR.

Pokud má takovéto podezření, zákon určuje školskému zařízení také povinnost nahlásit tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

13. Rizikové sexuální chování

Rizikové sexuální chování může negativně ovlivňovat jedince, který se ho dopouští, či se ho nějakým způsobem dotýká, a to jak v čase, kdy se odehrává, tak i v budoucnosti. Následně se může projevit ve vývoji psychiky (např. posun hodnot), v psychologicko-sexuologické oblasti (např. preference patologických sexuálních aktivit), ve zdravotní (např. pohlavně přenosné nemoci) a sociální oblasti (např. navazování neadekvátních sociálních vazeb).

K rizikovému sexuálnímu chování patří např. předčasný začátek pohlavního života, vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, či prostituční chování. Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

Za sexuální rizikové chování je považován soubor projevů chování doprovázejících sexuální aktivity a vykazujících prokazatelný nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik. Může se jednat o chování v populaci běžné (např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti). Patří sem také různé nové fenomény přinášející riziko i jiných než pouze zdravotních dopadů, jako je například zveřejňování intimních fotografií na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem, eventuálně nahrávání na video se zvýšeným rizikem zneužití takového materiálu.

Postup:

1. Zjištění sociálního klimatu ve třídě – popis, včasná intervence, besedy aj.
2. Učitel si může všimnout i tělesných změn u dítěte viditelných pouhým okem. Pokud by v této oblasti učitel shledal něco podezřelého nebo něco, co se mu zná mimo normu, měl by na to upozornit rodiče a nabídnou jim návštěvu odborníka.
3. Pedagog by si měl být vědom, že je potřeba brát vážně každé sdělení dítěte, a nepodceňovat je.
4. V případě podezření, že mohl být na dítěti spáchán trestný čin, oznámí ředitel školy tuto skutečnost Policii ČR a OSPOD.

14. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě ve škole

Násilí, které zažívá dítě doma ze strany svých blízkých či jako svědek na svých blízkých, je specifickou kategorií dětského traumatu. Světová zdravotnická organizace definovala násilí mezi rodiči jako formu psychického týrání dětí. Mnohé výzkumy potvrdily, že u těchto dětí dochází k projevům, jako by byly samy obětí násilí. Je jedno, zda je dítě přímou obětí, či svědkem násilí, dopady jsou srovnatelné.

Násilí, kterým je dítě ohroženo, může mít různé formy: fyzické, psychické, ekonomické a sociální, zanedbávání, sexuální zneužívání, latentní násilí a digitální násilí (kybernásilí). Dítě může být současně ohroženo více formami násilí.

Symptomy a projevy jednotlivých forem násilí (příklady):

- fyzické násilí – nápadnosti ve vzhledu dítěte (modřiny, zlomeniny, popáleniny, vytrhané vlasy); zakrývání zranění oblečením, vyhýbání se hodinám TV nebo převlékání se společně s jinými dětmi;
- psychické násilí – nevolnosti, bolesti hlavy/břicha, únava, poruchy nálad, úzkosti, podrážděnost, konflikty ve vztazích;

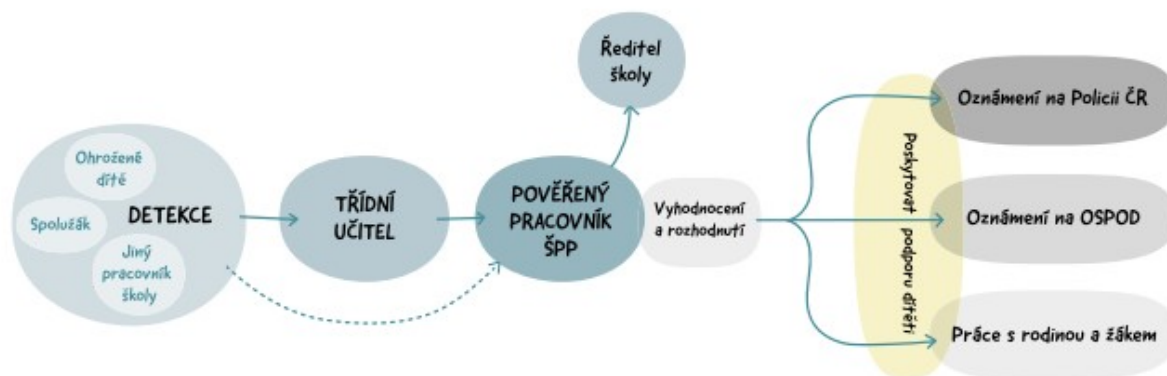
- sexuální zneužívání – psychické příznaky (létostivost, plačtivost, úzkostnost...), znalost sexuálních praktik neodpovídající věku, nápadné používání sexuálních výrazů, vyhýbání se fyzickému kontaktu, sebepoškozování;
- zanedbávání – nedostatečná hygiena, nedostatečné stravování (svačiny, obědy), citová deprivace, nedostatečně rozvinuté sociální dovednosti, záškoláctví, zanedbání speciálních vzdělávacích potřeb, neřešení rizikového chování.

Postup při ohrožení dítěte

Situace ohrožení dítěte lze rozdělit podle toho, zda vyžadují, nebo nevyžadují podání oznámení příslušnému orgánu.

Chronické ohrožení – je takové ohrožení, u kterého zvažujeme, jestli v danou chvíli podat oznámení na OSPOD či Policii ČR. Situace nevyžaduje okamžité zajištění bezpečí dítěte, ochranu jeho života a zdraví.

Akutní ohrožení – je okamžité ohrožení bezpečí, zdraví, života či důstojnosti dítěte, které je potřeba řešit bezodkladně.

Zdroj: Příručka pro školy: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě ve škole (MŠMT)

1. **Pracovník školy**, který má podezření na ohrožení dítěte nebo se mu dítě (případně spolužák dítěte) svěřilo, se obrátí na třídního učitele a předá mu veškeré potřebné informace. V odůvodněných případech (např. nepřítomnost TU) je možné obrátit se přímo na metodika prevence.
2. **Třídní učitel** se obrátí na metodika prevence, předá mu informace, které zakládají podezření z týrání, zneužívání nebo zanedbávání dítěte, a spolu situaci zkonzultují.
3. **Metodik prevence** na základě získaných informací a rozhovoru se žákem informuje **ředitele školy**.
4. V případě, že situace dítěte nebude vyžadovat podání oznámení na Policii ČR ani na OSPOD, škola poskytuje žákovi podporu s cílem zlepšení situace a zabránění eskalace potíží. Spolupráci s rodinou by měla škola průběžně vyhodnocovat. Pokud se situace nelepší (či eskaluje) nebo rodiče ztratí motivaci ke spolupráci a neplní dojednané dohody,

škola vyčerpala své možnosti řešení žákovy nepříznivé situace, podá oznámení na OSPOD.

5. V případě, že situace dítěte bude vyhodnocena jako ohrožující zdraví a vývoj dítěte, oznámí ředitel školy tuto skutečnost na Policii ČR nebo podá škola oznámení na OSPOD.

Postup při akutním ohrožení

1. Zajistit bezpečí dítěte, v případě potřeby poskytnou první pomoc a zajistit lékařskou péči prostřednictvím rychlé záchranné služby.
2. Jakmile je dítěti zajištěno bezpečí, informuje ten, kdo se o situaci dozvěděl ředitele školy.
3. Ředitel školy kontaktuje Policii ČR a OSPOD.
4. V případě, že byly incidentu ohroženy přítomny jiné děti, škola zajistí jejich bezpečí a psychickou podporu.

Příklady situací chronického a akutního ohrožení

Chronické ohrožení – dítě se svěří, že bývá opakovaně svědkem domácího násilí či násilí mezi blízkými osobami; dítě je zanedbané, zanedbání ohrožuje jeho zdraví a zdravý vývoj (zanedbány základní potřeby jako jídlo, spánek, hygiena...); péče rodičů o dítě je nedostatečná (dítě nemá pomůcky, nemá svačiny, neomluvená absence, dítě chodí špinavě oblečené, nemyté, rodiče se vyhýbají komunikaci se školou, nezajímají se o dítě).

Akutní ohrožení – dítě přijde do školy zraněné následkem násilí ze strany blízkých osob, pracovník školy je svědkem násilí ze strany blízkých osob, dítě odmítá jít ze školy domů – má strach.

Sexuální zneužívání

Je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatelé. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem (§242 zákona č. 140/1961 Sb. Trestního zákona).

Dítě je obětí sexuálního zneužívání

1. Pokud se dítě svěří s touto informací, informujeme jen nejnnutnější okruh osob, pokud se zneužívání dopouští rodič, neinformujeme ho.
2. S dítětem komunikujeme, avšak nevyšetřujeme – toto přísluší psychologovi a policii.
3. Je třeba dítěti sdělit, že skutečnost je nutné ohlásit na policii.
4. Případ oznámíme a předáme Policii ČR.

Dítě je obětí sexuálního napadení

1. Jestliže se dítě stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznámíme policii, rodičům a orgánu OSPOD.
2. Dítě neopouštíme až do příchodu rodičů.

15. Psychická krize, duševní onemocnění

Duševní zdraví zahrnuje emocionální, psychickou a sociální pohodu. „Stav pohody“ bývá definován jako stav, kdy každý jedinec realizuje svůj vlastní potenciál, dokáže se vyrovnat s běžnými životními stresy, dovede pracovat produktivně a užitečně, je schopen přispívat své komunitě.

1. Psychická krize bývá reakcí člověka na náročnou životní situaci, na určitou dramatickou změnu. Bývá doprovázena negativními emocemi. Projevuje se selháváním jak v osobním, tak pracovním životě (ve škole). Změny se dějí ve všech oblastech – v oblasti biologické (např. únava, neschopnost jíst nebo naopak nadměrná konzumace potravin, sladkého, nekvalitní spánek), v oblasti psychické (např. smutky, deprese, pocity marnosti, obavy), v oblasti sociální (např. ubývá kontakt s vrstevníky), v oblasti spirituality (hledání smyslu svého života).

2. Duševní onemocnění – stanovení diagnózy duševního onemocnění přísluší vždy do rukou odborníka. Chování dětí s poruchou se od chování ostatních liší tím, že jeho projevy jsou závažnější, trvalejší a společensky obtěžující.

Poruchy chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a adolescenci – jedná se o hyperkinetické poruchy, poruchy chování, smíšené poruchy chování a emocí, poruchy sociálních funkcí, tikové poruchy.

Hyperkinetická porucha – jedná se o přetrvávající opakované afektované nebo vzdorovité chování, které neodpovídá danému věku a není srovnatelné s obyčejným „zlobením“ nebo „rebelií“. Porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADHD) představuje narušení fungování v těch oblastech mozku, které souvisejí s plánováním, předvídaním, zaměřením a udržením pozornosti, sebeovládáním. Mezi základní příznaky patří hyperaktivita, nepozornost a impulzivita. Porucha pozornosti bez hyperaktivity (ADD) je poruchou pozornosti, kdy jedince vnímáme jako zasněné, psychicky nepřítomné, pomalé a někdy až neposlušné.

Poruchy chování se projevují hrubým porušováním norem, např. krádeže, agresivní chování, opakované lži či sexuální přestupky; s věkem jejich závažnost narůstá.

Poruchy autistického spektra (PAS), zahrnující např. dětský autismus, Aspergerův syndrom, patří mezi závažné vrozené geneticky podmíněné psychické poruchy, které bývají označovány jako všepřonikající neboli pervazivní poruchy. Příznaky této poruchy zahrnují různou míru narušení v oblasti sociální interakce a sociálního chování, v oblasti verbální komunikace, v oblasti představitosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit.

Úzkostné poruchy v dospívání – patologická úzkost je nejdůležitějším příznakem spojujícím všechny úzkostné poruchy. Patří mezi ně panická úzkostná porucha, fobické úzkostné poruchy.

Panická úzkostná porucha v dospívání představuje časově ohraničenou intenzivní úzkost, která propuká bez zjevné vazby na nějakou konkrétní událost. Doprovází ji řada různých nepříjemných symptomů, jakými jsou zrychlený puls, třes, chvění, sucho v ústech, obtížné dýchání až zalykání se, nauzea, návaly horka nebo chladu, mravenčení, necitlivost končetin, strach ze zešílení, strach ze smrti.

Sociální fobii popisují obavy a strach, které jsou spojeny se situacemi, ve kterých přichází v úvahu zvýšení pozornosti jiných lidí. Dotyční pociťují ve společnosti ostatních zvýšenou nervozitu a napětí. Toto pak vede k vyhýbavému chování a k nárůstu sociální izolace.

Bipolární porucha v dospívání – střídavě se vyskytují období s výraznými poruchami nálady – deprese nebo mánie. Tyto epizody bývají provázeny poruchami myšlení, změnami tělesné i psychické aktivity a chování.

Schizofrenie v dospívání – mezi první projevy nemoci patří sociální izolace, zhoršení školního výkonu a neobvyklé chování.

Suicidalita v dospívání – jako největší rizikové faktory suicidálního chování se uvádí především disharmonické rodinné prostředí, sociální izolovanost mezi vrstevníky, snížené sebehodnocení, zvýšená impulzivita.

Disharmonický vývoj osobnosti – jde o obecný pojem zdůrazňující nerovnoměrnost zrání jednotlivých složek osobnosti. Citové poznávací, volní či intelektové procesy se nerozvíjejí harmonicky, některé zrají rychleji, jiné pomaleji. Spadají sem děti, u nichž selhává běžný pedagogický přístup, okolí se jeví jako zvláštní, ony však na sobě nic nepozorují.

Souvislost psychických potíží a rizikového chování

Mezi nejzávažnější příznaky jsou řazeny jakékoliv formy agrese, včetně suicidálního chování, účelové vyhrožování, sebepoškozování a agrese vůči věcem nebo zvířatům. Méně nápadné příznaky pak mohou být změny chování a myšlení, zájmů a vztahů s vrstevníky, zhoršení školního výkonu, soustředění, výkyvy nálad.

Postup:

1. Pedagog, který zaznamená u žáka psychickou nepohodu, krizi či počínající duševní onemocnění vede s žákem podpurný rozhovor, jehož cílem má být vedle poskytnuté podpory (nejsi na to sám/sama, lze s tím něco dělat) domluva na dalším postupu – kontaktování zákonných zástupců.
2. Úkolem pedagoga není dané potíže diagnostikovat či léčit, jeho role spočívá zejména ve zprostředkování kontaktu žáka s rodiči a poté případně s příslušnými odborníky. Pokud žák sám osloví svého učitele, je na místě jej za to ocenit, ujistit jej, že je dobře, že tak učinil. Sdělované potíže či svěřený problém není vhodné bagatelizovat, naopak je prospěšné vyjádřit mu svůj zájem.
3. Při zachování důvěrnosti údajů může pedagog požádat o spolupráci člena školního poradenského pracoviště.
4. Rodičům pedagog v případě potřeby doporučí kontaktování odborného pracoviště.
5. V případě bezprostředního ohrožení zdraví dítěte či jeho okolí je na místě volat rychlou záchrannou službu a kontaktovat zákonné zástupce.

16. Žáci s PAS

Poruchy autistického spektra (PAS) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. Jedná se o vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny např. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom. Základní diagnostika PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociální chování
- verbální i neverbální komunikace
- oblast představivosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit

Chování a projevy každého žáka s PAS mohou být různé. Některé schopnosti a dovednosti mohou odpovídat věku, jiné jsou výrazně opožděné nebo nerozvinuté. U žáků s PAS se lze setkat s různou úrovní intelektových schopností (mentální retardace, průměrné intelektové schopnosti s nerovnoměrným vývojem, nadprůměrné nadání). Proto je nutný individuální přístup ke vzdělání každého žáka.

Klíč pro komunikaci se žákem s PAS

- **Jednej předvídatelně.** Vyvarujte se situací, kdy se například dotknete jeho paže, aniž by předem viděl, že se tak chystáte učinit. Mnozí autisté jsou velmi citliví na hmatové podněty.
- **Plánuj.** Vždy předem popište, co se bude dít, např. „teď si promluvíme o tom, co se přihodilo a pak půjdete na oběd“.
- **Nekřič.** Nikdy na žáka s PAS nekřičte a nezvyšujte hlas, zablokuje se tím komunikace a žák může upadnout do autistické krize (ztráta orientace).
- **Ptej se jasně.** Snažte se formulovat otázky tak, aby byly jednoznačné a spíše uzavřeného typu – odpověď ano/ne. Otázka „Jak jsi na tom?“ je nesrozumitelná, protože se může týkat různých témat. Formulovat: „Máš nějaký problém?“, „Bolí tě něco?“. Položte pouze jednu otázku, ne více.
- **Mluv jednoduše.** Mluvte pomalu a v kratších větách. Vyvarujte se řečnických otázek – nebude na ně odpovídat, nepoužívejte příměry, ironii, nadsázku.
- **Bud' trpělivý.** Pokud žák s PAS neodpovídá na otázku, vyčkejte, nepobízejte ho. Nemusí být v tu chvíli schopen sdělit, že třeba nerozumí. Na uzavřenou otázku „Rozuměl/a jsi mi?“ většinou odpoví.
- **Rozumět a vědět.** Pokud rozumí, ale přesto neodpovídá, není schopen si v panice rozmyslet odpověď. V panice nebo autistické krizi často na jeho mysl útočí spousta

obrazů, myšlenek, vjemů a pro žáka je obtížné se soustředit. Zopakujte otázku nebo se ji snažte přeformulovat.

- **Jaký je den?** Člověk s autismem může v krizi přechodně ztratit přístup ke krátkodobé nebo střednědobé paměti. Tento stav trvá nanejvýš desítky minut, velmi pomáhá popsat, co se stalo za poslední hodiny, případně dny. Může dojít ke zhoršení orientace v prostoru, i když cestu dobře zná, nemusí vědět, kam jít. Jděte s ním a cestu popište.
- **Omezuj pohled do očí.** Každý pohled do očí a zejména navázání trvalého očního kontaktu může u žáka s PAS vyvolat nejistotu nebo paniku, nebude pak komunikovat.
- **Dej najevo pochopení.** Vyvarujte se frází. Místo „Já ti rozumím“ řekněte „Chci ti pomoci“. Pro žáka s PAS je druhá věta jasná a věří, že je to pravda.

Doporučené postupy pro prevenci vzniku problémových situací u žáka s PAS

- Ředitel školy pověří pedagogického pracovníka, který bude dohlížet a koordinovat vzdělávání žáků s PAS – v naší škole je tímto pověřený speciální pedagog.
- Pověřený pedagogický pracovník seznámí pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, kteří budou se žákem s PAS v kontaktu, s obecnými specifiky takového žáka, se specifiky v chování a komunikaci, dále se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštěnostech a potřebách daného žáka.
- Pověřený pedagogický pracovník zajistí spolupráci se ŠPP a pracovníkem školského poradenského zařízení, který se problematikou PAS zabývá.
- Pověřený pracovník rovněž úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka a asistentem pedagoga.
- Třídní učitel spolupracuje se zákonnými zástupci žáka, je s nimi v pravidelném kontaktu, aby byla zajištěna optimální podpora pro vzdělávání žáka, informuje zákonné zástupce o změnách v chování, akutních změnách zdravotního stavu, projevech problémového chování žáka, o náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu (např. personální změny, opravy v areálu školy, organizační změny výuky). O těchto záležitostech může informovat po dohodě s třídním učitelem zákonné zástupce i asistent pedagoga.
- Třídní učitel v případě potřeby a po dohodě se zákonnými zástupci spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči je žák s PAS veden.

Agresivní chování žáka s PAS: kopání, kousání, házení předměty, ničení vybavení třídy

Snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům, podle situace pedagog rozhodne, zda třídu opustí žák v akutní krizi nebo ostatní žáci.

1. Pokud je chování žáka s PAS natolik ohrožující, že není možné ho převést do jiné místnosti:

- Asistent pedagoga odvede ostatní žáky, přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého.
- Na žáka v akutním afektu mluvíme klidným hlasem, snažíme se ho uklidnit, odstranit nebezpečné předměty z jeho blízkosti.
- Pomalu se k žákovi přibližujeme, ale pouze do bezpečné vzdálenosti, je dobré udržet mezi žákem a pedagogem ochrannou bariéru, např. školní lavice.
- Vždy zvažujeme fyzickou sílu žáka, která se v afektu ještě znásobí.
- Snažíme se docílit toho, aby se žák posadil, např. na zem, na židli, na koberec a pokračujeme v jeho zklidňování.
- Pokud afekt stále trvá, udržujeme odstup, hlídáme, aby si žák neublížil, verbálně ho uklidňujeme.
- S pomocí dalších dospělých kontaktujeme zákonné zástupce, v případě potřeby lékařskou pomoc, ve zvlášť závažných případech (agrese vůči druhým osobám) Policii ČR.

2. Pokud je možné žáka převést do jiného prostoru:

- Asistent pedagoga zůstane s ostatními žáky ve třídě, přivoláme pomoc dalšího dospělého (vedení školy, ekonomka apod.)
- S žákem v afektu pracujeme stejně jako v bodě 1.

Autoagresivní chování žáka s PAS: kousání se, bití se do hlavy, bití hlavou o stěnu, bití hlavou o zem, vytrhávání si vlasů

- Zajistíme odchod žáka ze třídy pomocí asistenta pedagoga nebo další dospělé osoby, kterou přivoláme.
- Žáka se snažíme verbálně uklidnit, přibližujeme se pomalu k žákovi, snažíme se autoagresivní chování zastavit (bereme opět v úvahu fyzickou sílu žáka).
- Kontaktujeme zákonné zástupce, případně Zdravotnickou záchrannou službu.

Vznik rizikové situace mimo budovu školy: vycházka, školní akce

- Povinností pedagogického pracovníka je chránit bezpečí a zdraví žáka i mimo budovu školy.

- Třídní kolektiv, ve kterém je žák s PAS, doprovází dva pedagogičtí pracovníci nebo pedagogický pracovník a rodič žaka s PAS.
- Pamatujte, že pokud dojde ke vzdělávání mimo budovu, musí být o času konání, průběhu a náplni informován samotný žák s PAS i jeho zákonný zástupce.
- Snažte se předcházet krizovým situacím – např. cestování hromadnými dopravními prostředky může být spouštěčem.
- Pokud ke krizové situaci dojde, snažte se zajistit, aby se do situace nezapojovali kolemjdoucí a ostatní nepoučené osoby.
- Jednejte jako ve škole – verbálně žaka uklidňujte, zastavte ho, zkuste ho přimět, aby se posadil, fyzicky mu blokuje cestu k nebezpečným místům (silnice).
- Nezapomeňte na bezpečí ostatních žáků.
- Kontaktujte zákonné zástupce, případně Zdravotnickou záchrannou službu.

Každá taková situace musí být následně zaznamenána, měly by být uvedeny příčiny, průběh a postupy řešení. Zároveň je dobré zaznamenat, co případně napomohlo řešení situace.

17. Sebevražedné chování

Formy sebevražedného chování zahrnují širokou škálu projevů, kam patří úvahy o sebevraždě, myšlenky na sebevraždu, její plánování, pokus o sebevraždu a dokonaná sebevražda.

Dva klíčové znaky sebevražedného jednání jsou: dobrovolný a vědomý úmysl ukončit život, cílevědomost jednání vedoucího ke smrti (jedinec, který v psychotické atace vyskočí z okna ve snaze „zachránit se“ před halucinovaným nebezpečím, sebevrahem není – v takovém případě mluvíme o sebezabití).

Ve většině případů se nedá říct, že sebevražda byla zapříčiněna jediným důvodem, ale spíše jde o jejich kombinaci. Na pozadí většinou figurují určité rizikové faktory, které mohou pak být zesíleny náročnou vnější událostí.

Teoretický model sebevražedného jednání

Jedinec se pohybuje od premotivační fáze přes motivační fázi k samotnému sebevražednému jednání.

Premotivační fáze – na pozadí jsou patrné rizikové faktory a spouštěcí události, jedná se o určité vnitřní předpoklady, kvalitu prostředí a životní události (např. psychické onemocnění, ztráta důležitého vztahu).

Motivační fáze – vznikají sebevražedné myšlenky nebo tendence. **V této chvíli je největší možnost intervenovat**, protože na jedinci je možné pozorovat varovné signály na úrovni chování, nálady, řeči či myšlenek. Při znalosti rodinného zázemí či mimoškolního života žáka je možné z pohledu školy zasáhnout – např. věnovat zvýšenou pozornost žákovi, který je vystaven náročným životním situacím, třeba rozvodu rodičů. V této fázi ovlivňují situaci tzv. moderující faktory (např. schopnost řešit problémy, zvládat stres, kvalita vztahů, hodnoty a postoje).

Sebevražedné jednání- pokus o sebevraždu či dokonaná sebevražda.

Rizikové faktory

Na individuální úrovni

- předchozí pokus o sebevraždu či sebevražedné myšlenky
- zne/užívání návykových látek
- duševní onemocnění (zejména deprese či schizofrenie)
- chronická úzkost
- nízké sebehodnocení
- nízká schopnost regulovat emoce
- nedůvěra v sebe samého
- nízká schopnost zvládat zátěž
- impulzivita
- sebepoškozování
- neheterosexuální orientace
- dlouhodobé tělesné onemocnění
- pocity izolace či nedostatku sociální podpory
- nápodoba v chování
- neúspěchy ve školním prostředí

Na úrovni rodiny, školy a vztahů

- sebevražda v rodině (či blízkém vztahovém okolí)
- duševní onemocnění v rodině
- dysfunkční rodinné zázemí
- traumatické zkušenosti (např. zneužívání, týrání)
- konflikty ve vztazích, disharmonické vztahy či ztráty vztahů
- šikana

Na úrovni společnosti

- dostupnost prostředků k provedení sebevraždy
- role médií

- stigma (např. lidí s duševním onemocněním)
- diskriminace (např. menšin)
- nedávné sebevraždy v blízkém okolí

Varovné signály – jak to může vypadat, pokud žák pomýšlí na sebevraždu

Jedinec, který přemýšlí o sebevraždě, často zažívá nesnesitelnou psychickou bolest, ze které se snaží uniknout. U dětí a dospívajících je možné si všimnout změn v chování, prožívání a v tom, co nám žáci přímo či nepřímo říkají. Nemusí být nutně přítomny všechny varovné signály, mohou se objevovat v různé kombinaci. Zásadním varovným znakem je, **když se žák začne projevovat významně jinak, než tomu bylo doposud.**

Změny v chování

- samotářství, vyhýbání se kamarádům či oblíbeným činnostem
- potíže se soustředěním
- zhoršený školní prospěch
- rizikové chování (např. užívání návykových látek)
- změna chuti k jídlu
- potíže se spánkem (např. polehává či pospává v hodinách)
- potíže ve vztazích
- zanedbávání svého vzhledu
- sebepoškozování
- zabývání se myšlenkami na sebevraždu či ukončení života
- vyhledávání informací o sebevraždě, shromažďování prostředků k vykonání sebevraždy
- rozdávání osobních věcí

Změny v prožívání

- náhlé změny nálad
- dlouhodobý smutek, plačtivost
- zvýšená úzkostnost
- podrážděnost, výbuchy vzteku
- vyčerpanost, apatie, pasivita
- nízké sebehodnocení a sebedůvěra

Změny v komunikaci

- ne/přímé vyjádření, že chce zemřít (např. *Přál/a bych si být mrtvý/á. Kéž bych se nikdy nenarodil/a.*)
- vyjádření beznaděje (*Nic nemá smysl. Můj život nemá smysl.*)
- vyjádření toho, že je všem na obtíž (*Kdybych tu nebyl/a, nikomu bych nechyběl/a.*)
- psaní deníku či básní, ve kterých se objevuje téma smrti či sebevraždy

- loučení se s ostatními, dopisy na rozloučenou

Zvýšená opatrnost je na místě i ve chvíli, kdy žák, který projevoval známky sebevražedného chování, se náhle zdá být šťastným a sebevražedné myšlenky popírá. Může to naopak znamenat, že se jedinec rozhodl ukončit svůj život ke konkrétnímu dni, čímž došlo paradoxně k úlevě.

Postup dle míry rizika sebevraždy

1) *Latentní (nezjevné) myšlenky na sebevraždu* – žák má nekonkrétní myšlenky na sebevraždu, v popředí je spíše touha teď nebýt, než touha zemřít.

2) *Aktivní myšlenky na sebevraždu* – žák má myšlenky na sebevraždu konkrétního charakteru, včetně způsobu.

- vést podpůrný rozhovor, podpořit žáka
- navrhnout další kroky a představit možnosti pomoci ve škole (ŠPP – metodik prevence, poradce v oblasti psychologie) či mimo školu
- zákonným zástupcům předat informace a domluvit další kroky

3) *Sebevražedné tendence* – žák chce zemřít, má naplánovanou sebevraždu (čas, místo, způsob) a dostupné prostředky.

- zůstat celou dobu s žákem
- vést podpůrný empatický rozhovor
- zavolat si na pomoc další dospělou osobu, která volá zákonným zástupcům
- v případě zhoršení situace volat ZZS
- předat zákonným zástupcům kontakty na odbornou pomoc

4) *Pokus o sebevraždu* – žák si patrně ublížil nebo vyhrožuje, že to udělá, akutní psychická krize.

- zabránit jednání a zůstat celou dobu s žákem
- zavolat ZZS (v případě střelné zbraně či rizika rozšířené sebevraždy 112)
- zavolat si na pomoc další dospělou osobu
- informovat zákonné zástupce

Příloha č. 2

Program boje proti šikaně

Základní škola v Jemnici, příspěvková organizace,

náměstí Svobody 88, 675 31 Jemnice

Zpracovala:

Mgr. Jana Petráková,
aktualizovala Mgr. Rita Náplavová, ŠMP

Předkládá:

Mgr. Zdeněk Hirt
ředitel školy

Program boje proti šikaně je zpracovaný podle metodického pokynu MŠMT č. j. 24 246/2008-6 k prevenci a řešení šikanování a je přílohou Preventivního programu školy.

Motto: Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj. Šikanování je všudypřítomné a může nás doprovázet po celý život. Šikanování je nebezpečně rozbujelou sociální nemocí ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce, skupiny, včetně rodiny. Pro vztah, který označujeme za šikanování, je příznačná naprostá asymetrie sil, kdy mocnější zneužívá slabšího a pošlapává jeho práva. V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro úmyslné jednání, které je namířené proti jinému subjektu a které útočí na jeho lidskou důstojnost. Dochází-li k šikanování dětí v průběhu vyučování, pak z právního hlediska nese plnou odpovědnost za vzniklou škodu školské zařízení. Je proto důležité šikanování včas rozpoznat, správně postupovat v jeho šetření a účinně ho „léčit“.

Stádia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Všichni učitelé:

1. Zjišťujeme chování žáků a atmosféru ve třídě.
2. Konzultujeme svá pozorování s kolegy.
3. Spolupracujeme s vedením školy, výchovným poradcem a ŠMP a domlouváme se na jednotném postupu.
4. Mezi čtyřma očima zjišťujeme informace od nezaujatých svědků.
5. Rodiče oběti i agresora informujeme a požádáme je o spolupráci.

Jak poznáme, že se jedná o šikanu?

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá volen do družstva mezi posledními
- během přestávek vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným
- školní prospěch se náhle a nevysvětlitelně zhorší
- má zašpiněný nebo poškozený oděv, postrádá své věci
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- má odřeniny, modřiny, škrábance a nedovede je uspokojivě vysvětlit

Všímáme si přímých znaků šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívky, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary

- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků a skutečnost, že se jim podřizuje
- honění, strkání, rány, kopání, které jsou silné, a oběť je neoplácí

Prevence má smysl. Co nám k ní pomůže?

1. Připusťme si možnost, že šikana na naší škole může být.
2. Mluvme se žáky o bezpečných a kamarádských vztazích.
3. Spolupracujme s rodiči.
4. Veďme zajímavou výuku a atraktivní školní program.
5. Pozorujme, naslouchejme a podporujme pozitivní sociální klima.
6. Dejme každému možnost zažívat úspěch.
7. Dodržujme důsledně dozory v době vyučování.
8. Dodržujme důsledně dozory v jídelně.
9. Používejme malé sociometrické testy a s výsledky pracujme.

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

1. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
2. Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, konzultovat další postup.
3. Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou. Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:
 - **Kdo** je obětí, popřípadě **kolik** obětí je?
 - Kdo je agresorem, kolik agresorů je. Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování
 - a kdo je obětí i agresorem?
 - **Co, kdy, kde, a jak** dělali agresori obětem?
 - K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
 - Jak dlouho šikana trvá?
4. Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.
5. Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. **NIKDY** neřešit problém před celou třídou!
6. Zajistit ochranu oběti šikany.
7. Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou.
NIKDY konfrontace obětí a agresorů!
Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
8. Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní, preventista sociálně patologických jevů, případně psycholog).
Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku.
9. Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii.
10. Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...).

11. Rozebrat situace ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu i nadále pozorně sledovat.
12. Pokud se situace řeší pouze odchodem některých žáků, **měl by odejít agresor, nikoli oběť!**

Metodické východisko pro vyšetřování pokročilé šikany ve školských zařízeních

Při provalení školního "lynčování" je příznačná naprostá bezmoc školy a většinou i policie. (Pojem škola je zde chápán v širším slova smyslu a zahrnuje všechny školní zařízení, tedy i výchovné ústavy.)

Základním předpokladem pro překonání bezmocnosti je požadavek, aby každá škola měla svůj „**poplachový plán**“ jak jednat v krizové situaci. Prakticky to znamená, že všichni pedagogové vědí napřed, co mají v takové mimořádné situaci dělat a v případě potřeby jsou schopni zabezpečit nezbytný sled protikrizových opatření. Garantem fungování „poplachového plánu“ v případě nouze je preventista šikanování (absolvent výcvikového kurzu) spolu s ředitelem. Dříve než se seznámíme se samotným „poplachovým plánem“ tak si nastíníme dva výchozí metodické principy pro potřeby vyšetřování pokročilé šikany, tzv. školního "lynčování":

1. Kostra pětikrokové strategie

- rozhovor s informátory a oběťmi,
- nalezení vhodných svědků,
- rozhovory se svědky,
- zajištění ochrany obětem,
- rozhovor s agresory

Je obecně platná, je účinná pro počáteční i pokročilá stadia, děti i mládež a různé typy zařízení. Zůstává tedy pro nás pevnou a bezpečnou oporou. V zásadě platí, pouze ji doladíme.

Dále k ní přidáme tzv. **počáteční kroky**:

- překonání šoku pedagoga,
- bezprostřední záchrana oběti
- zvláštní organizační opatření
- zalarmování učitelů na poschodí,
- zabránění domluvě a křivé skupinové výpovědi,
- pokračující pomoc a podpora oběti,
- nahlášení policii

Podrobněji viz dále a uplatníme ji nikoliv u vybrané části, ale u celé třídy.

2. Naproti tomu taktika vyšetřování je pružná a alternativní.

Důležitým vodítkem pro její volbu je odhad závažnosti onemocnění a věk žáků. V případě pokročilé šikany u dětí z vyšších ročníků musíme použít psychologicky tvrdý a hlavně vysoce odborný postup. Zde stojíme před vážným problémem. Zvládnutí taktiky u pokročilé šikany vyžaduje odborníka - specialistu, který má výcvik v diagnostice skupinové dynamiky a zkušenosti s některými speciálními metodami.

Jak si tedy pomoci v podobných případech; v případech, kdy není zbytí a je neodkladně třeba poskytnout první pomoc? Pomůže nám fakt, že díky „neukočirování“ šikany a jejímu provalení

máme možnost zastihnout agresory nepřipravené. Dále k účinnosti napomůže již zmíněné doplnění počátečních kroků a použití globální místo lokální strategie (to znamená, že nevyšetřujeme pouze několik svědků, ale všechny žáky, kteří byli násilí přítomni). Při vyšetřování použijeme co nejúčinněji úplnou strukturu taktiky. Ta zahrnuje: "Zahřívací předkolo", monolog, "dialog" a konfrontaci. Tak máme šanci zmapovat vnější obraz šikanování a dozvědět se pravdivě, jak "lynčování" proběhlo.

Výchovná opatření

(1) Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

(2) Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele.
- Snížení známky z chování.
- Převedení do jiné třídy.

(3) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

(4) V mimořádných případech se užijí další opatření:

- Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.
- Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Spolupráce se specializovanými institucemi

1. Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány.

2. Zejména:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

(2) Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

(3) Ředitel školy oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá

přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Hledisko trestního zákona:

Šikánování může naplňovat skutkovou podstatu trestných činů vydírání, omezování osobní svobody, útisku, ublížení na zdraví, loupeže, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, poškozování cizí věci, znásilnění, kuplířství apod.

Postup při jednání výchovné komise:

- Seznámení rodičů s problémem
- Postupné vyjádření všech pedagogů
- Vyjádření žáka
- Vyjádření rodičů
- Rozhodování komise za zavřenými dveřmi
- Seznámení rodičů a žáka se závěrem komise

Šikana zaměřená na učitele

Zvláště hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáků vůči zaměstnancům školy nebo zaměstnanců školy vůči žákům je považováno za závažné porušení školního řádu a vedení školy z takového jednání vyvodí důsledky v souladu s pracovně právními předpisy a ustanoveními zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona (§ 31 odst. 3).

- Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech zaměstnanců školy.
- Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám.
- Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.
- Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikánován žáky, jako stigma a pocit'uje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí.

- Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

- Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost. Všimá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

Důležité je respektovat tyto zásady: Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Proto je zapotřebí, aby tuto skutečnost škola neočekávala a nevyžadovala. Naopak je zapotřebí, aby podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo

žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkosti, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.

- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).
- Je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Postup při řešení šikany, hlavní body

(na nástěnku sborovny)

O ŠIKANĚ VÍ JEN ÚZKÝ OKRUH LIDÍ

Musí se řešit rychle

Rozdíl mezi šikanou a škádlením spočívá v rozdílném úmyslu

(pobavit, ventilovat se, manipulovat...)

1. Odhad o jak závažný problém jde = kdo jej bude řešit? **Škola x Policie?**

Než se pustíme do vlastní akce, je dobré mít zajištěno organizační zázemí

(Policie bude postupovat i hodnotit zcela jinak- přestože policie případ odloží, škola může trestat, protože normy stanovuje školní řád)

Šikana není definována v trestním zákoně = pro policii musí být naplněna skutková podstata.

Př. Vynucení 20,- Kč = požadování cizí věci = 2-4 roky. Zamknout na WC = omezování osobní svobody = až 2 roky...)

2. Rozhovor s informátory a oběťmi

Hovoříme s těmi, kdo na šikanování upozornili. (Pozor, někdy přijde první právě agresor).

Naznačíme jim příští kroky s tím, že budou informováni (bud' průběžně, nebo na závěr).

Výpovědi je třeba zaznamenat dostatečně přesně (doslovně) – např. písemně. Je nutné, aby o rozhovoru s obětmi agresora nevěděli! Přímá konfrontace oběti s agresorem je nepřijatelná! (Necháme dostatek času, klademe otevřené otázky, jsme trpěliví, nabídneme pomoc, zajistíme bezpečí, udržujeme kontakt očí)

Otázky je možné klást zhruba v takového strukturu:

1. *Kdo je oběť? Kolik jich je?*

2. *Kdo je agresor? Kolik jich je? (Kdo je iniciátor, formální x neformální vůdce ...)*
3. *Co se stalo x děje?*
4. *Kdy a kde k šikaně dochází?*
5. *Jakou formou? Jak závažné činy?*
6. *Jak dlouho a jak často trvá?*
7. *Proč dotyčnému ubližovali?*
8. *Jak lze násilí v budoucnu zabránit?*

3. Nalezení vhodných svědků

Jde o to, abychom vybrali žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádí s ní nebo ji alespoň neodmítají – **ideální jsou tzv. nezávislí žáci.**

4. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky

5. Ochrana oběti

6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Hlavní význam je v zastavení jejich činnosti – chráníme jak oběti, tak i agresory samé před následky svého jednání.

V podstatě nepotřebujeme jejich doznání. Máme toho tolik, že to bohatě stačí! **Vždy chráníme zdroje svých informací?**

1. *Překvapit*
2. *Tvořit nepohodu*
3. *Nechat mluvit – monolog (a. přednese vlastní verzi)*
4. *Dialog*
 - a) *Vyvrátit nepravdy*
 - b) *Upozornit na neshody, odkrývat rozpory (chytat za slovo, přeréknutí...)*
 - c) *Vyvolat dojem, že všechno víme*
 - d) *Odmítat důvěru (pochybujeme o výpovědi)*
 - e) *Nabídnout polehčující okolnosti*
 - f) *Porovnat výpovědi s ostatními agresory*

7. Výchovná komise

Oznámení potrestání provede obvykle někdo z výchovné komise

8. Rozhovor s rodiči oběti

- Práce s obětí
- Práce s celou třídou
- Práce s agresorem

9. Informování sboru

PAMATUJ!!!

Konfrontace OBĚTI	S RODIČI S AGRESORY SE SVĚDKY	NIKDY
Konfrontace SVĚDKŮ	JE MOŽNÁ PODLE POTŘEBY	

Konfrontace AGRESORŮ	
----------------------	--

Pozor na chyby při řešení

1. Nevěřím, že by zrovna tohle dítě mohlo....
2. Lituji se a citově vydírám (...co mi to děláte?...) = nepomůžu
3. Bagatelizuji
4. Rychle hledám viníka (tudíž mohu obvinit i oběť)
5. Zakazuji z pozice autority (v domnění, že tzv. utnu další pokračování)
6. Jsem agresivní

Příloha č. 3

Krizový plán školy pro případ mimořádné události

Základní škola v Jemnici, příspěvková organizace,

náměstí Svobody 88, 675 31 Jemnice

Zpracoval:

Mgr. Martin Švanda,
aktualizovala Mgr. Rita Náplavová, ŠMP

Předkládá:

Mgr. Zdeněk Hirt
ředitel školy

září 2024

Tento plán stanovuje závazný postup pro všechny pracovníky školy v případech podezření či výskytu mimořádných událostí.

Mimořádná událost může:

a/ vzniknout činnostmi uvnitř školy

b/ může být oznámena z vnějších zdrojů

1. Interní

V případě vzniku jakékoli mimořádné události je zaměstnanec, který ji zjistí povinen bez zbytečného odkladu toto oznámit řediteli školy nebo nejvýše postavenému zaměstnanci, který je přítomen.

2. Externí

V případě přijetí informace o mimořádné události z vnějšího zdroje je povinnost osoby zprávu předat řediteli školy a to i v případě, pokud se jedná o anonymní informaci. Současně se o příjmu takové zprávy provede písemný záznam s údaji, kdy byla přijata, kdo ji podával, v kolik hodin

byla přijata a tento záznam bude uchován pro další řízení. Pro záznam není předepsán žádný tiskopis. Jde pouze o záznam o přijetí, aby v pozdějším řízení nedocházelo ke zkreslení.

Interní telefonní čísla:

Ředitel školy: 731 180 822

Zástupce ředitele: 605 782 160, 605 166 633

Školník: 601 555 775

Vedoucí ŠJ: 601 370 373

Kancelář: 724 071 446

Externí telefonní čísla

Policie Jemnice 568 450 233

Policie ČR 158

Hasiči 150

Záchranná služba 155

Integrovaný záchranný systém 112

Postup při vzniku mimořádné události

1. Ředitel nebo nejvýše postavený zaměstnanec na základě vlastního uvážení informuje složky IZS a řídí se jejich pokyny.
2. Ředitel přijme okamžité rozhodnutí a prostřednictvím technických prostředků, nebo jiným způsobem, sdělí vzniklou situaci dalším zaměstnancům a osobám zdržujícím se v objektu a je-li nutné, nařídí evakuaci objektu.
3. Ředitel nebo pověřený pracovník oznámí zahájení evakuace rozhlasem a zároveň to oznámí telefonicky nebo osobně vedoucí kuchyně, která zajistí evakuaci všech osob z kuchyně.
4. Pokud by došlo k nemožnosti vyhlásit evakuaci školním rozhlasem, budou pokyny zveřejněny pověřenými osobami, především učiteli nebo prostřednictvím mobilních telefonů.

5. Obsahem hlášení nadřízenému orgánu je především: datum, hodina a místo vzniku mimořádné události, druh, charakter vzniklé mimořádné události, dosud zjištěné následky mimořádné události, počty zraněných, mrtvých či pohřešovaných dětí a zaměstnanců a potřebná již přijatá opatření.
6. Při vyhlášení mimořádné události se evakuované osoby se řídí pokyny vedení školy, pověřeného zaměstnance školy nebo členů IZS.

Evakuace osob při vzniku mimořádné události

1. Vlastní evakuace se řídí pokyny Požárního evakuačního plánu.
2. Evakuované osoby - žáci, zaměstnanci školy, popř. návštěvy - jsou určenými cestami shromážděny na místě určeném v Požárním evakuačním plánu (prostor u kostela).
3. Přednostně bude využita méně ohrožená úniková cesta.
4. Vyučující tříd dohlédnou na přesun třídy na místo setkání.
5. Školník zajistí otevření vrat pro případný vjezd vozů IZS.
6. V místě setkání třídní učitel, vyučující nebo jiný pověřený zaměstnanec školy zkontroluje počty žáků a vyčká u své třídy na další instrukce.
7. V případě náhlého zrušení vyučování budou kontaktováni zákonní zástupci žáků.
8. Kontaktní informace na rodinné příslušníky žáků jsou vedeny v agendě Edupage (TK) (přístup do systému mají všichni učitelé školy).

Záchranné práce při vzniku mimořádné události

1. Vzhledem k tomu, že jsme školským zařízením, je prvotním úkolem zajistit bezpečnost žáků.
2. Z tohoto důvodu není ze strany učitelů prováděn žádný úkon směřujících k záchranným pracím.
3. Vše směřuje k evakuaci a zajištění bezpečnosti svěřených osob.

4. Je-li to možné, provádí dospělá osoba prvotní zásah, to ale za předpokladu, že nemá v péči svěřené osoby, nebo tyto nepředala jinému zaměstnanci, který evakuaci dokončí a doprovodí skupinu na místo určené ke shromáždění.
5. Vlastní organizaci záchranných prací organizačně zajišťuje ředitel školy, který spolupracuje s jednotkami IZS.

Možné případy mimořádných událostí

A/ Vniknutí cizí osoby či osob do areálu školy

1. Vchody jsou řádně zajištěny proti vstupu neoprávněných osob, zároveň jsou však bez omezení použitelné v případě nutnosti úniku – únikové východy.
2. Vstup do školní budovy je povolen výhradně zaměstnancům, žákům školy, jejich zákonným zástupcům po předchozí domluvě nebo v době konzultací.
3. Cizím osobám je vstup do školy umožněn pouze za trvalého doprovodu zaměstnance školy a po ohlášení účelu návštěvy a jména navštívené osoby.
4. V případě, že zaměstnanec školy zjistí přítomnost cizí osoby v prostorách školy, zjistí zaměstnanec důvod vstupu této osoby a ihned zabezpečí trvalý doprovod této osoby.
5. Všichni zaměstnanci jsou povinni při vstupu do budovy a při jejím opouštění se přesvědčit, zda jsou dveře vchodu řádně uzavřeny.

Způsob zabezpečení školy:

- a) kontrola uzavření vchodů školníkem
- b) uplatnění dohledu nad žáky dle rozpisu
- c) kamerový dveřní systém
- d) zaměstnanci školy mají zakázáno vpouštět do objektu společně s nimi jakoukoli cizí osobu. Tuto musí zastavit, zjistit důvod její návštěvy a informovat nadřízenou osobu.
- e) na začátku i v průběhu školního roku jsou všichni žáci poučeni o pravidlech BOZP, včetně zákazu vpouštět do objektu společně s nimi jakoukoli cizí osobu a o způsobu, jak se zachovat v případě zjištění pohybu cizí osoby

6. Pokud dojde i přesto k vniknutí cizí osoby či osob a je důvod domnívat se, že jsou tyto osoby nebezpečné, pak je zaměstnanec, který toto zjistí, povinen neprodleně uvědomit Policii ČR a poté neprodleně oznámit tuto skutečnost nadřízenému zaměstnanci – řediteli školy, event. osobě, která je pověřena jeho zastupováním.
7. Poté musí vyčkat příjezdu hlídky a zpřístupnit objekt prohlídce.

B/ Teroristický čin – anonymní oznámení o uložení bomby

1. Pokud bude oznámení o uložení bomby sděleno formou telefonátu, je třeba zapsat znění o umístění a druhu výbušniny. Pokud bude oznámení o uložení bomby sděleno formou písemnosti či elektronickou formou, písemnost uschováme k dalšímu šetření.
2. Nahlásit událost na linku IZS 112 nebo HZS – 150 nebo Policie ČR – 158.
3. Pokud je bomba v prostorách školy, kde se pohybují osoby, dochází k okamžité evakuaci - evakuace bude provedena stejným způsobem jako při požáru – Požární evakuační plán.
4. Podezřelého předmětu se nedotýkat.
5. Dodržovat pokyny bezpečnostních složek.

C/ Teroristický čin – obdržení podezřelé zásilky

Jak poznat podezřelou zásilku:

- neočekávaná zásilka od neznámého odesilatele
 - výhružný text na zásilce
 - zapáchající zásilka
1. S podezřelou zásilkou netřepat ani nevyprazdňovat její obsah.
 2. Opustit místnost, umýt se vodou a mýdlem a událost ohlásit na linku HZS – 150 nebo na linku policie ČR – 158.
 3. Před zavoláním na tísňovou linku, je třeba zvážit skutečnosti, které vedou k názoru, že se jedná o podezřelou zásilku.

D/ Únik nebezpečných látek při dopravní nehodě nebo technických havárií

1. Každý zaměstnanec školy, který zpozoruje havárii s únikem nebezpečných látek, je povinen neprodleně nahlásit toto zjištění řediteli školy.
2. Pokud havárii s únikem nebezpečných látek zpozoruje žák, nahlásí událost nejbližšímu zaměstnanci školy, který zajistí ohlášení řediteli školy.
3. Ředitel školy kontaktuje HZS nebo k tomu pověří jiného zaměstnance.
4. Nepřibližovat se k místu havárie.
5. Provést ukrytí dle pokynů.
6. Uzavřít a utěsnit dveře, okna a jiné otvory.
7. Vypnout ventilaci.
8. Sledovat informace v rozhlase, televizi a místním rozhlase.
9. Budovu školy opustit jen na pokyn.

E/ Ozbrojený útok ve škole

Ozbrojené útoky jsou typem školního násilí, jehož následky mohou být fatální.

Pachatelem ozbrojeného útoku ve škole nejčastěji bývá:

1. dospělá osoba, která do školy pronikla v průběhu vyučování
2. bývalý žák školy, který ji opustil po nějakém konfliktu, byl neúspěšný apod.
3. současný žák nezletilý, nebo těsně zletilý žák
4. současný zletilý student různého typu vyšších, vysokých škol, nebo dalšího vzdělávání

Extrémnímu násilí ve škole nejde zcela zabránit, nicméně existuje celá řada varovných signálů, které jsou patrné v dostatečně dlouhém časovém úseku před útokem. Útoky na sebe často navazují a odehrávají se ve vlnách. Pachatelé svůj čin připravují, shromažďují dopředu zbraně, svůj záměr nijak netají. Krátce po útoku, kterému média věnují velkou pozornost, následují další útoky, pokusy o útoky, vyhrožování útokem. Pachatel je před útokem v péči psychiatra, psychologa, anebo o ni sám žádá, obrací se na poradenské pracovníky se žádostí o pomoc. Pachatel byl často problematická osobnost s poruchami chování, školní komunitě dostatečně známá. Při projevech extrémního násilí hraje často roli šikana – dlouhodobá a

neřešená, budoucí pachatel je její obětí (zejména psychická). Pachatelé byli již dříve vyšetřováni policií kvůli násilným činům nebo propagaci násilí. Pachatelé často adorují násilí ve školních pracích (písemných, výtvarných) v dostatečném předstihu před útokem. Útočníci se oblékají černě nebo ve vojenském stylu, při samotném útoku bylo černé oblečení velmi časté. Několika plánovaným útokům se podařilo zabránit, když je ohlásili spolužáci, účastníci chatů nebo přátelé potenciálních útočníků, kterým se ti, kteří útok plánovali, svěřili nebo je chtěli pro danou myšlenku získat. Několika plánovaným útokům se podařilo zabránit a včas je odhalit zvýšeným a velice intenzivním monitoringem internetu několik dní bezprostředně následujících po útoku. Nejvíce útoků se odehrává na jaře, nejnebezpečnějším místem je školní třída, nejbezpečnějším toalety. V naprosté většině případů je pachatelem útoku muž.

POSTUP tzv. AMOK ALARMU

Amok alarm se vyhláší v případech extrémního násilí (vražedného šílenství) ve škole a jediným cílem je záchrana lidského života únikem nebo úkrytem.

1. Informovat v co největším klidu a rychlosti všechny zaměstnance školy.
2. Informovat žáky přiměřeně jejich rozumové vyspělosti.
3. Ihned vyrozumět Policii ČR na tel. 158 a jasně sdělit, že ve škole je zbraň, hrozba zbraní apod. Při oznamování neváhat, formulovat přesně.
4. Většina útoků trvá okolo 5 minut, příjezd policie uspíší obvykle sebevraždu útočníka, ale útoku nezabrání.
5. Podle evakuačního plánu dostat děti ze školy, otevřít všechny únikové východy a okna v přízemí, nikde se nikdo neřadí a nezastavuje, cílem je dostat se jen ven.
6. Jestliže se nedá uniknout ze školy, je třeba se ukryt na toaletách nebo ve sklepech. Žádný z útoků nebyl na tato místa nikdy veden.
7. V patrech, odkud se nedá uniknout, zablokovat dveře zevnitř, zatarasit je nábytkem, vytvořit velkou barikádu a jde-li, rovněž uzamknout. Většina mrtvých byla zabita v učebnách, pouhé zamčení nestačí, zatarasy útočníka odradí, najde si snazší cíl.
8. Všechny děti si lehnou na zem, rukama si zakryjí hlavu. V případě přímého útoku na třídu se vědomě zachránili ti, kteří leželi a předstírali, že jsou již mrtví.
9. Zhasnout světlo a nemluvit, předstírat, že učebna je prázdná.
10. V žádném případě se nepřibližují k oknům (možná přestřelka mezi policií a pachatelem).

11. Pedagog s dětmi stále komunikuje a snaží se zabránit panice nebo nepředloženému útěku na chodbu.
12. V případě přímého kontaktu s útočníkem prosit o milost, dát útočníkovi vědomí převahy a moci nad námi.
13. V případě pohybu po chodbě se nesdružovat, pohybovat se jednotlivě a dostat se do přízemí a oknem ven, nezůstávat na místě – pohybující se terč je těžší zasáhnout.

Náplň praktického cvičení mimořádných událostí

- Prohlídka protipožárních prostředků ve škole - umístění hydrantů, hasicích přístrojů
- Zabezpečení únikových východů
- Pravidelná cvičná evakuace školy 1x ročně
- Činnost učitele, žáků při vzniku požáru ve škole
- Obsah a použití evakuačního zavazadla
- Prostředky improvizované ochrany osob
- Praktické chování v úkrytu (sklepní prostory)
- Praktické chování v případě havárie s únikem nebezpečných látek
- Poskytování první pomoci (obsah a použití lékárničky, odsun ošetřených)

S tímto krizovým plánem jsou seznámeni všichni zaměstnanci školy a také žáci v rámci poučení na začátku školního roku v rozsahu přiměřeném věku dětí.

Mgr. Rita Náplavová

školní metodik prevence

Mgr. Zdeněk Hirt

ředitel školy